

Ateneus

Cultura de proximitat

NÚM. 31 / NOVIEMBRE 2023 / 5 € / Federació d'Ateneus de Catalunya

ORIO DE RAMON (The Tyets)

Entrevista al Centre Catòlic de Mataró

«A LA SALA
CABANYES LA
PORTA SEMPRE
ÉS OBERTA |
SEMPRE FALTA
GENT»

ESPECIAL 40è ANIVERSARI DE LA FAC

- Reportatge: Quaranta anys teixint xarxa ateneista
- Entrevista al president de la Generalitat
- Il·lustració de Carme Solé Vendrell
- Article d'opinió de Pere Baltà

4 en portada
Oriol de Ramon
«Soc un “buscavides” i crec que tinc una flor al cul»

10 en línia
Javier Gómez
Amb quines assegurances haurien de comptar les associacions?

12 terra d’ateneus
Miquel Bohigas i Cristina Belmonte
Dos joves ateneus a banda i banda del ter (50)

18 l’aparador
Casino de la Granadella:
Nou grup de recerca històrica
Foment cultural i artístic de Molins de Rei: Audiòfons per millorar l’accessibilitat dels espectadors

20 a mà alçada
Carme Solé Vendrell
La petita Atenea: l’únic camí per a la Pau és la Cultura, i els ateneus la fan propera i possible

21 columna d’opinió
Xavi Pardo
La mirada crítica

22 parlem-ne
Àngels Ponsa
«La xarxa dels ateneus és un puntal bàsic del país»

26 el reportatge
Martí Figueras
Quaranta anys teixint xarxa ateneista

34 interessos comuns
La professionalització dels ateneus
«És operatiu que la junta es preocupi, fins i tot, de canviar una bombeta?»

39 columna d’opinió
Imma Fernández
Deixin pas als acróbates

40 opinió
Pere Baltà
La xarxa d’ateneus de Catalunya, model universalment singular d’acció cultural

43 notes d’actualitat
• El president de la Generalitat rep la Junta de la FAC
• Elements per a la memòria dels ateneus espoliats
• La FAC es fa càrrec de la gestió de la fundació LA RODA
• Èxit de la 1a mostra «Reconnectem-nos»

44 en clau política
Pere Aragonès
«La gran contribució històrica dels ateneus ha estat democratitzar l’accés a la cultura»

46 camins de cultura
Glòria Prunés
El Baix Llobregat... dona per molt!

48 protagonistes
Irene Serra
Massa forta per ensenyar pronoms febles criant papallones a la panxa

50 ADN ateneista
Elisenda Pineda
«Passen coses molt maques a un ateneu. De fet, hi trobes una família»

PUBLICACIÓ QUADRIMESTRAL
EDITA: Federació d’Ateneus de Catalunya
DIRECCIÓ: Víctor Porres
COORDINACIÓ: Cristina Belmonte
REDACCIÓ: Víctor Porres, Glòria Prunés i Cristina Belmonte
CAP ÀREA DE COMUNICACIÓ FAC: Sílvia Espinach
CONSELL EDITORIAL: Victòria Almuni, Montse Ayats, Carme Canet, Sònia Cascón, Gal·la Cortadellas, Toni Forteza, Laura Montoy, Glòria Prunés i Marc Sureda
FOTOGRAFIES: Lluís Bou, Arnau Carbonell, Toni Galitó, Eric Tafalla, Andrea Ramos, Arxiu FAC i d. a.
FOTOGRAFIA DE PORTADA: Lluís Bou

COL·LABOREN EN AQUEST NÚMERO: Xavier Amat i Puig, Javier Gómez, Miquel Bohigas, Pere Miquel Guiu i Adeline Freixenet (Casino de la Granadella), Ermenegild Sinyol (Foment cultural i artístic de Molins de Rei), Carme Solé Vendrell, Xavi Pardo, Jordi Bordes, Martí Figueras, Imma Fernández, Pere Baltà, Andrea Ramos.

AGRAÏMENTS: Oriol de Ramon, Antoni Blanch(Centre Catòlic de Mataró), Coordinadora de Centres d’Estudis de Parla Catalana, Pere Castanyer (Ateneu Republicà de Bescanó), Jaume Escala, APPEC, Àngels Ponsa, Àlvar Roda (Ateneu Santcugatenc), Pere Baltà, Jordi Font, Francesc Melià, Pere Joan Pujol, Jordi Casassas, Pep Morella, Mariona Vidal, Jordi Figueras (L’Avenç Centre Cultural d’Esplugues de Llobregat), Xavier Quinquilà (Orfeó Lleidatà), Marta Buch (Lluïsos de Gràcia), Miquel Obradó (Ateneu de Sant Just Desvern), Pere Aragonès, Ramon Barau Requena (Ateneu Familiar de Sant Boi de Llobregat), Luz Maria Mostacero Mera (Societat Recreativa de Santa Coloma de Cervelló), Emma Ludeña Hernández (Ateneu Unió de la Colònia Güell), Turisme Baix Llobregat, Mercè Fabregat, Pau Serra i Irene Serra (GEIEC), Elisenda Pineda (Espai Amistat de Premià de Mar), Recomana.cat i K de Comunicació.

DISSENY I MAQUETACIÓ: Christian Saavedra (Honesto Branding Studio)
CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA: Contextual Serveis Lingüístics
IMPRESSIÓ: Colornet SL
DIPÒSIT LEGAL: B- 46683-2009

Si voleu rebre la revista *Ateneus*, adreceu-vos a: Federació d’Ateneus de Catalunya
Tel. 93 268 81 30
ateneus@ateneus.cat
Plaça Víctor Balaguer, 5, 1r. 08003 Barcelona
www.ateneus.cat

També disponible en línia a www.iquiosc.cat i ebiblio.cat

 @AteneusCatalunya
 @AteneusCat
 @AteneusCat

El contingut escrit o gràfic, tant d’aquesta publicació impresa com de la versió digital, no pot ser reproduït o enregistrat a través de cap menü de suport sense l’autorització prèvia de l’entitat editora.

ATENEUS no es fa responsable de les opinions aportades en els articles signats. L’opinió de la revista s’expressa a l’Editorial.

Celebrem els 40 anys de la Federació d’Ateneus

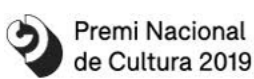
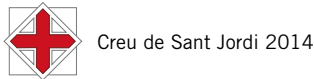
Aquest 2023, la Federació d’Ateneus celebra els seus primers 40 anys d’història i hem volgut reflectir-ho a la revista, amb un número especial, on s’inclou un reportatge que recull testimonis i recorda les principals fites d’aquestes quatre dècades teixint la xarxa ateneista, posant especial èmfasi en el reconeixement de la incansable feina de les persones que han treballat per l’associacionisme cultural, dins i fora de la FAC.

També comptem amb un article d’opinió de Pere Baltà, un referent clau per la seva encomiable tasca a l’hora d’impulsar la creació de la Federació d’Ateneus, i per la seva defensa de l’associacionisme cultural i la cultura popular des de l’Administració i més enllà.

La celebració del 40è aniversari de la FAC a la revista es completa amb dues participacions de luxe: una entrevista a Pere Aragonès —president de la Generalitat de Catalunya i bon coneixedor del món ateneista— i l’obra d’art *La Petita Atenea*, que Carme Solé Vendrell ha creat especialment per commemorar l’efemèride, a l’apartat *A mà alçada*.

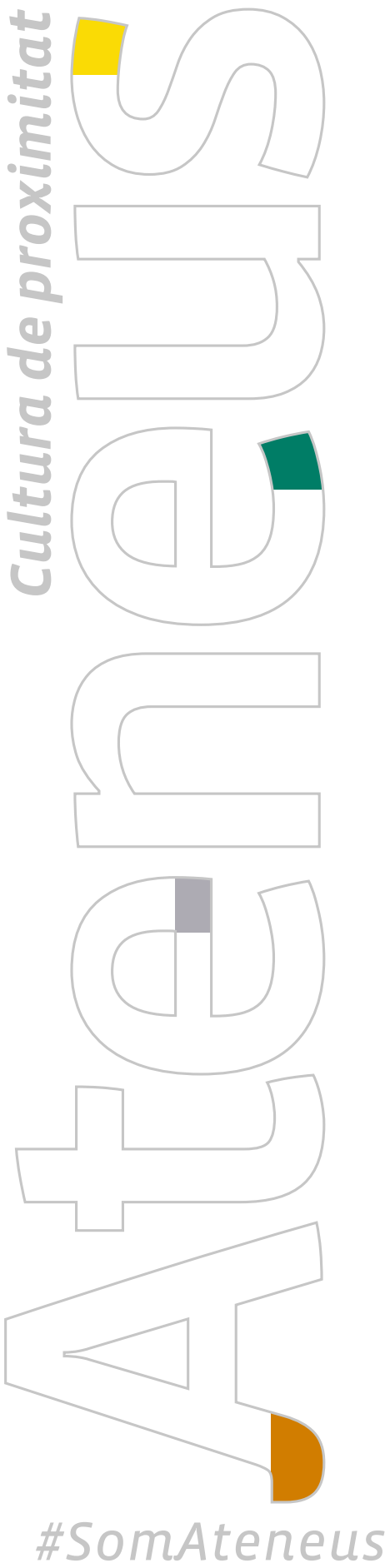
Passat i present també es donen la mà en la figura d’Oriol de Ramon, el protagonista de la portada que, a través del seu grup The Tyets, ha sabut unir tradició i modernitat en una peça intergeneracional com és la popular *Coti x Coti*. La seva passió artística es va coure des de molt petit a la seva ciutat natal i vital, Mataró, on va actuar en Els Pastorets i en altres obres de teatre a la Sala Cabanyes del Centre Catòlic, i on s’ha implicat també en altres associacions culturals de la ciutat.

I, sense sortir del Maresme, trobem les restes de l’ADN ateneista que ha anat deixant la multifacètica actriu i presentadora, Elisenda Pineda, en el seu prolongat pas per L’Amistat de Premià de Mar, un espai que ella considera la seva arrel.

Entitat d'utilitat pública segons la resolució JUS/675/2013.

Amb la col·laboració de:

#SomAteneus

#SomCultura

#SomEssencials

Oriol de Ramon

Entrevista al cantant i compositor del grup The Tyets, al Centre Catòlic de Mataró

«SOC UN “BUSCAVIDES” | CREC QUE TINC UNA FLOR AL CUL»

Text: **Xavier Amat i Puig**

Fotografies: **Lluís Bou**

Difícilment trobaríem cap comarca catalana que aquest 2023 no hagi viscut un dels concerts multitudinaris de The Tyets. El duet format per Xavier Coca i Oriol de Ramon ho ha petat amb el disc «Èpic Solete» i amb cançons com *Olívia*, *Bailoteo* i, és clar, *Coti x Coti*. Però, per a De Ramon, (Mataró, 1998) això de pujar als escenaris no és nou. Ja de nen feia *Els Pastorets* i altres obres a la Sala Cabanyes del Centre Catòlic de Mataró, una experiència que li va ser molt útil per muntar posteriorment els seus projectes. I també es va enfilat a castells amb els Capgrossos de Mataró, va ser portador d'una figura de Les Santes, va ser escolta... Tot un tastaolletes cultural.

Es podria dir que vas néixer entre les bambolines de la Sala Cabanyes. Els teus pares ja t'hi portaven de ben petit, tant a tu com a les teves dues germanes.

Crec que vàrem tenir sort que ens toqués una família que estava, i encara està, posada a tot arreu. Vàrem créixer aquí, a la Sala, dormint en les butaques de la platea quan s'assajaven les obres de teatre. I anàvem creixent mentre vèiem com es munta un espectacle i com es treballa en equip. Per mi, conèixer des de petit com es fa una feina de manera col·lectiva ha estat molt important. A més de la Sala Cabanyes, que forma part del Cercle Catòlic de Mataró, els meus pares també estaven i estan molt vinculats a altres espais de la cultura popular mataronina, com ara la Festa Major de Mataró, Les Santes. Tot plegat ha influït en la nostra vida professional sense quasi buscar-ho.

Ho dius en plural, això de «en la nostra vida professional», perquè tu et dediques a la música, i la teva germana Clara, al teatre.

Sí, però ni la Clara amb el teatre ni jo amb la música ens havíem imaginat mai que ho arribaríem a fer professionalment. Sempre havíem viscut el teatre amateur, ho fèiem com a passatemps, com una diversió, i en viure-ho així des de petits difícilment et pots arribar a pensar que la vida et porti a fer el pas de dedicar-t'hi de manera professional. Però penso que aquesta també és la gràcia, que potser ens ha arribat perquè ens havia d'arribar i no perquè ho hàgim buscat. Encara recordo quan la Clara va dir a casa que volia anar a l'Institut del Teatre, i els meus pares en van estar encantats.

La Sala Cabanyes és tota una institució a la ciutat.

És una família. Hi ha qui diu que és una secta, i és tot el contrari! Les portes són obertes perquè tothom que vulgui hi vingui. És una gran família amb un objectiu comú, i tothom rema cap al mateix lloc per aconseguir-lo. I més enllà de fer les obres de teatre que s'hi munten, estar aquí suposa tot un temps de qualitat que passes amb la gent, i t'emportes tot allò que es fa abans i després dels assajos o de les funcions. Es creen molts vincles. Et sents part d'una família i sents seguretat.

I tothom hi pot trobar el seu lloc?

Segur que sí. Hi ha hagut casos de persones que han arribat soles trucant a la porta d'emergència i de seguida se'ls ha convidat a col·laborar. La porta sempre és oberta i sempre falta gent.

Remarcaves abans la importància d'haver après com es treballa en equip per crear un espectacle.

Sí, i tant! Jo a The Tyets m'encarrego de tot el concepte creatiu, i haver conegut des de dins com es prepara una obra m'ha servit moltíssim. Saber tot allò que es necessita, tant en l'àmbit personal com material. Podríem dir que dins del grup faig la feina de coordinador o director, tot i que a la Sala Cabanyes no vaig dirigir mai cap espectacle, només havia fet papers petits en algunes obres.

Quins papers recordes més?

Vaig sortir a *L'habitació del nen*, de Josep Maria Benet i Jornet, a una versió del *Romeu i Julieta* de Shakespeare, i, és clar, a *Els Pastorets*, que és l'espectacle més emblemàtic de la Sala i en què participa moltíssima

gent. Hi vaig fer diferents personatges des de ben petit. Però aviat vaig veure que el teatre no era el meu fort. M'ho vaig passar molt bé a la Sala Cabanyes, però sortia a l'escenari una mica perquè era allò que em tocava, perquè les circumstàncies m'hi van portar, no perquè ho desitgés especialment. Quan vaig entrar a l'adolescència ja vaig anar més cap a la música. Vam muntar un grup amb uns amics que es deia Zoom Musiqueta, i fèiem una fusió de *reggae*, *funky* i pop-rock. En Xevi Coca hi tocava el saxo i jo el clarinet, que eren els instruments que estudiàvem a l'escola de música. Tot i això, fins que no va estar consolidat el projecte de The Tyets, no vaig deixar del tot la Sala; m'ho passava molt bé i hi tenia molts amics, si bé és cert que hi havia pocs nois de la meva edat, i la vida em va portar cap a una altra banda.

Hi tornes de tant en tant de visita?

Sí, i sempre que hi torno és com si hi hagués estat el dia anterior, m'hi sento com a casa.

Tens una primera imatge, de la Sala Cabanyes? Un primer record?

Una imatge que tinc molt present és estar en l'espai que anomenem «la guarderia», que és on s'esperen els nens i nenes que surten a *Els Pastorets*, i ens vestien de pastors, ens donaven xocolata per berenar... També tinc altres records lligats a *Els Pastorets*, com quan m'acabava de posar la roba i ens dirigíem cap a l'escenari, quan jugava amb l'ase que hi surt i que tenien a la pista de bàsquet de la Gàbia, del mateix Centre Catòlic...

A la Sala s'hi fan molts musicals. Hi hem pogut veure, entre molts d'altres, des d'*Els Miserables* fins a *Mary Poppins*, *La nit de Sant Joan* o *El Mikado*. L'obra d'*Els Pastorets* de Mataró també es podria considerar un musical, amb moltes cançons i balls. No sé si això també et va deixar marca a l'hora de dedicar-te al món de la música. A mi cantar mai m'havia agradat, no sé com he acabat de cantar! Ara ja m'agrada més, sobretot perquè faig servir Auto-Tune i això fa que canti millor (riu), però sé que mai he estat un gran cantant, només em defenso. Sí que tinc oïda i un cert tacte musical, però no tinc una gran veu ni una afinació precisa. A la Sala vaig sortir en alguns musicals, però quasi sempre en el cor, i esperant que passessin ràpidament els moments en què podia

«La cultura popular és estar amb gent i establir relacions humanes»

tenir una mica més de protagonisme. Però és cert que la música sempre ha estat present en la meua vida, tant aquí a la Sala com perquè des de petit anava a l'escola de música.

I ara que compons, t'has imaginat mai fer la música per a un espectacle de creació pròpia de la Sala Cabanyes?

Estaria bé. Allò que sí que m'he imaginat alguna vegada és actuar a *Mar i cel*! A vegades s'ha parlat de fer una versió a la Sala del conegut musical de Dagoll Dagom, però de moment no s'ha tirat endavant. M'agradaria molt posar-me en la pell d'algun dels pirates que hi surten, tot i que ara mateix em seria impossible combinar el grup amb participar en un espectacle d'aquestes característiques. *Mar i cel* és un d'aquells musicals que m'ha acompanyat tota la vida. Quant a compondre jo la música d'algun espectacle, qui sap si tot el coneixement que estic adquirint amb The Tyets l'acabaré aplicant en algun altre lloc, i potser sí que serà en algun altre projecte de la Sala Cabanyes.

Realment la teua implicació amb la vida pública de la capital del Maresme ha estat una constant. Sabem que ets tot un *santero*, i que, per exemple, vas formar part de la colla del Dragalió, una de les figures del bestiari festiu de la ciutat.

Des que jo era petit els meus pares formaven part dels equips de suport de la festa, i les primeres Santes les recordo amb la meua iaia, ja que ens deixaven amb ella, i jo els veia com portaven les ampolles d'aigua, com baixaven amb els gegants... Quan vaig poder entrar a la colla del Dragalió, en el segon any de la figura, ja va ser com involucrar-me del tot en la Festa Major; va ser un festival, perquè era viure Les Santes des de dins. Tot, per mi, va en la mateixa línia: és sentir-te part d'un

«Al jovent li diria que s'ho passarà més bé anant a fer teatre, castells o d'escolta que no pas a sol a casa»

col·lectiu. I allí també vaig fer molts amics i em sentia part d'una família.

Ara no sé si les pots viure gaire, perquè Les Santes són a finals de juliol, uns dies que deuen tenir atapeïts de concerts...

Sí, però ja intentem que algun vespre ens quedi lliure per poder-les gaudir, especialment el 25 o el 28 de juliol. A més, aquest any hi vam fer el concert de després del castell de focs, el 27 de juliol, tot i que a mig concert va començar a ploure i va ser una mica accidentat... Però hi havia milers i milers de persones, va ser molt emocionant.

Això que acabaríeu tocant després dels focs de Les Santes ja ho prevèieu en la primera cançó que vàreu publicar com a The Tyets, titulada *Santrap*, l'any 2018. Amb tot el que t'ha passat des d'aleshores, aquell tema i aquell videoclip casolà els veus com una cosa molt llunyana, o et sembla que faci quatre dies?

Tot són etapes, i amb el grup ja en portem algunes, d'etapes. Però sempre has de saber d'on vens. Per mi és com si ho haguéssim gravat ahir al local, i estic molt agraït a aquesta cançó perquè va crear molta «base mataronina» i a partir d'allà tot el que anàvem publicant, molta gent de Mataró deia: «Ah, d'acord, són aquells del *Santrap*». A partir d'allò va anar creixent tot de manera força esglaonada, tot i que és cert que moltes persones ens han descobert l'últim any. Quan vàrem treure el vídeo del *Santrap*, en què en Xavier Coca anava vestit de momeroter (portador de la figura de la Momerota) i jo amb una capa de les diableses, em feia vergonya anar pel centre de Mataró i mirar les cares de la gent pensant que potser m'havien vist al YouTube. Bé, de fet era un sentiment entre vergonya i orgull, perquè al mateix temps jo n'estava, d'orgullós, d'aquella cançó en què cantàvem les excel·lències de Les Santes.

No sé si, ni que sigui inconscientment, aquesta vinculació amb Les Santes i amb la cultura popular en general va ser clau a l'hora de tenir l'exitosa idea de combinar el so de la sardana amb el *reggaeton* i compondre una cançó com *Coti x Coti*.

Quan vam fer la cançó ens vàrem imaginar el moment del 27 de juliol, dia central de Les Santes, en què els

músics de l'Agrupació Musical del Maresme toquen el *Paquito el chocolatero*, uns minuts de gran eufòria col·lectiva en la Festa Major, i ens va sortir una melodia que també es podia corejar, festiva. La música de sardana pròpiament no l'haviem tinguda mai gaire a prop, però està clar que també és molt present a Les Santes i que, poc o molt, l'hem anat sentint. I gràcies a les connexions personals en diferents entitats ens vam poder envoltar de gent que va col·laborar en el projecte: el fiscorn és un músic d'*Els Pastorets*, i li vam dir «vine cap aquí», i ell va portar el millor tenorista de Catalunya..., i finalment l'invent va sortir molt bé!

Què us diu, la gent que us envolta?

Que hi posem seny, que continuem treballant, i que és bo gaudir del moment, però no per quedar-se aturat mirant-lo, sinó que hem d'aprofitar per intentar fer-ho créixer més.

On també estaves envoltat de molta gent era a la colla castellera Capgrossos de Mataró. També en vas formar part!

Sí, i en aquest cas no va ser perquè ja m'hi portessin els pares, sinó per iniciativa pròpia. Quan tenia 14 anys amb un amic vam agafar i ens hi vam apuntar. Ens ho vam passar molt bé. A mi, com que sempre he estat prim i força àgil, de seguida em van fer pujar al tronc.

Tant en el fet casteller com en el teatre amateur hi participen persones de totes les edats i hi devies conèixer molta gent que ara et deu aturar pel carrer i et comentin que tal dia et van veure a la televisió, o que han vingut a concerts vostres...

Comptar amb tantes persones conegudes està molt bé, fins i tot en l'àmbit professional, perquè sovint no hem hagut d'anar a buscar lluny la gent que necessitàvem per tirar endavant els projectes. Recordo, per exemple,

«Per compondre la cançó Coti x Coti ens vàrem imaginar una banda per la Festa Major tocant Paquito el chocolatero»

quan vàrem fer l'*Animalari Urbà*, un disc i espectacle per a públic familiar; vam fer l'obra a la Sala Cabanyes i ens vam rodejar de gent que hi està vinculada. També, pel fet de conèixer moltes persones en les diferents entitats, als nostres primers concerts ja hi havia molt públic, i això sempre va bé per seguir endavant. I sí, molts m'aturen pel carrer per dir-me: «Et conec des de petit!» o «Jo et vestia per sortir a *Els Pastorets*!». De fet, Mataró és com un poble, i sentim que el projecte de The Tyets va créixer gràcies a Mataró. I a partir de fer una base ja pots mirar enfora. Trobaria molt estrany, tal com soc jo, que coneguessin el meu projecte, per exemple, a Mèxic, però no a la meua ciutat. Per mi el que és local és l'essencial.

La Sala Cabanyes, els Capgrossos de Mataró, la colla del Dragalió, l'escola de música, també vas ser escolta a l'AE Arrels... I a aquell nen o noi, li quedava temps per estudiar?

Estudiar no era el meu fort! (riu). I encara t'has deixat l'atletisme, que també en vaig fer alguns anys. Això de no ser un bon estudiant ho van patir força els meus pares. Sempre que podia dedicar hores a una altra cosa, les hi dedicava. Però m'anava espavilant pel meu compte; vull dir, que potser no treia bones notes en matemàtiques, però en paral·lel estava aprenent a fer servir el Photoshop, o a editar vídeos... M'agradava molt la tecnologia, estar amb l'ordinador, i després això ha estat important per dedicar-me professionalment a la música.

Dius que no eres bon estudiant, però et vas treure Publicitat i Relacions Públiques.

Sí, a la Universitat de Girona. Em va servir per aprendre més de disseny gràfic, campanyes publicitàries, estratègies per després aplicar-les. I no, no era bon estudiant, però me n'anava sortint, soc un «buscavides» i crec que tinc una flor al cul.

Amb la tecnologia, estem connectats amb molta gent, però cadascú amb la seva pantalla. En aquest sentit, espais com els ateneus i el món de la cultura popular sembla que vagin a contracorrent.

A mi m'agraden les noves tecnologies, i jo mateix porto les xarxes del grup. Però penso que la tecnologia ha d'estar al servei de la vida real; si no, no té cap sentit. Jo vull ser optimista. Per exemple, fa uns dies vaig venir

«Jo a The Tyets m'encarrego de tot el concepte creatiu, i haver conegut des de dins com es prepara una obra m'ha servit moltíssim»

Actuant a l'obra *L'habitació del nen* (2008)

D'escolanet a l'Enterrament de la Sardina (2011)

Concert multitudinari amb The Tyets (2023)

a la Sala Cabanyes a veure *El gran viatge*, i tots els intèrprets que hi surten són molt joves. Hi ha pedrera.

I què li diries a una persona jove perquè s'acostés a un ateneu, associació, grup de teatre amateur...? Què és allò que més la pot motivar?

Fer-li veure que allí s'ho pot passar molt bé, que hi pot fer amistats, que s'hi pot divertir... Que passar dissabtes i diumenges en aquests llocs és més divertit que no pas sol a casa. Jo recordo que, abans d'entrar a El Cau dels

Escoltes, els dissabtes al matí m'avorria molt a casa! I quan hi vaig entrar va ser un «ostres, quina passada!». Que el jovent pugui passar per un espai així pot reforçar molts valors, com la companyonia, i també són importants com a lloc de reflexió, de parlar les coses, d'entendre't amb els altres... És interessant que hi hagi aquests espais reflexius, per remoure coses de dins i que els nens i nenes o els joves es puguin expressar. La cultura popular és estar amb gent i, per tant, establir relacions humanes.

A tu, personalment, t'ha aportat tot això?

Sobretot la companyonia, la feina en equip... El fet d'entendre que cadascú té el seu paper i que una persona sola no ho pot fer tot, que sense l'equip no hi ha res, i això es veu tant en el teatre amateur, com en els castells, en els escoltes... També em va servir per entendre que, si no t'ho cures, si no t'esforces, és difícil arribar enlloc. I també m'ha aportat fer les coses sense esperar res a canvi. Fer les coses perquè t'ho passes bé fent-les. Tots els llocs de cultura popular és anar-hi a posar hores, posar-hi esforç, amor, a canvi d'un retorn com pot ser l'aplaudiment del públic al final d'una funció o la satisfacció de descarregar un castell... sense esperar res més.

Llegeix l'entrevista sencera aquí:

Els records de l'Oriol de Ramon fent *Els Pastorets*:

AMB QUINES ASSEGURANCES HAURIEN DE COMPTAR LES ASSOCIACIONS?

Javier Gómez
Assessor d'assegurances de la FAC

El risc és la possibilitat que ocorri una situació desfavorable o de perill. Les activitats que realitzem les persones i les entitats estan associades a situacions de risc.

A casa nostra, les mutualitats obreres van començar a utilitzar instruments per fer front a les necessitats dels seus membres i compartir despeses: els embrions de les actuals assegurances.

En el cas dels ateneus, és important conèixer quines assegurances són obligatòries, recomanables, i com

estar adequadament protegits per si cal assumir importants despeses econòmiques per fer front a una reclamació.

Assegurances de béns i patrimoni
Les **assegurances de patrimoni** són aquelles que protegeixen el conjunt de béns **propietat de l'ateneu**, sovint amb un gran valor patrimonial. Cobreixen els edificis i les instal·lacions en cas d'incendi, robatori, danys per inundacions, pluja o trencament de vidres.

A l'hora de fer contractar la pòlissa, us recomanem que la valoració de la superfície de l'edifici sigui tan ajustada com sigui possible; fer una acurada taxació de tots els objectes i béns materials; que les activitats que es realitzin dins del local hi quedin ben reflectides; i que les mesures de seguretat en cas de robatori i d'incendi

estiguin actualitzades i revisades.

Assegurances de responsabilitats
La responsabilitat és la capacitat que tenim d'assumir les conseqüències dels nostres actes i complir amb les nostres obligacions. En el cas dels ateneus, parlem de tres **assegurances de responsabilitats**.

L'assegurança de responsabilitat civil de les activitats és probablement la més important de totes. Cobreix reclamacions per danys físics o materials produïts a tercers. L'assegurança passa a ser obligatòria quan hi ha activitats a la via pública, activitats d'oci en el lleure amb menors i activitats amb foc.

La pòlissa ha de recollir quines seccions de l'ateneu estan assegurades i on es duen a terme les activitats. Alhora, el capital contractat ha de poder donar

tranquil·litat a l'associació en cas d'haver de fer front a un pagament.

L'assegurança de responsabilitats per a les persones membres de la junta directiva de l'ateneu cobreix als membres per reclamacions de tipus civil que puguin rebre durant el desenvolupament de les seves tasques, tant si són retribuïdes com voluntàries, per errors, omissions o negligències.

L'assegurança de ciberseguretat protegeix els ordinadors davant de ciberatacs que puguin produir pèrdues d'informació, bloquejos o segrest de dades personals. Cobreix les reclamacions per errors en la gestió de les dades personals.

Assegurances de persones
Les **assegurances personals** cobreixen els riscos que puguin afectar la integritat o la salut de les persones. En els ateneus, participen moltes persones diferents. Els treballadors, els menors en activitats d'oci i lleure i els voluntaris estan obligades a estar assegurades segons marca el conveni laboral, el Decret del Lleure i la Llei del Voluntariat, respectivament.

Per altra banda, també es poden assegurar els socis de l'ateneu i les persones usuàries que participin en activitats de manera esporàdica.

Reflexions finals
El ventall d'assegurances per als ateneus és molt ampli. Per això, cal estar el

més ben informat possible de totes les variables.

La nostra principal recomanació és que valoreu els avantatges de tenir contractades assegurances que, encara que no siguin obligatòries, poden ser especialment recomanables per les conseqüències de no tenir-les contractades.

Al cap i a la fi, no és tan important el nombre d'assegurances contractades, sinó que cobreixin de manera acurada els riscos.

Sempre és un bon moment per revisar les vostres pòlisses i comprovar que us protegeixin correctament.

Premis Capital de la Sardana 2023

TEATRE-AUDITORI SANT CUGAT | 16 de desembre de 2023 a les 18h
ENTRADA GRATUÏTA | Reserves a tasantcugat.cat

PROGRAMA

- Lliurament dels Premis Capital de la Sardana
- Lliurament de les Medalles al Mèrit
- Cotixcoti, versió cobla**
Actuació en directe amb la cobla Sant Jordi - Ciutat de Barcelona i el grup The Tyets

Amb la participació de l'equip del sarda.net i del Mans, de Catalunya Ràdio

DOS JOVES ATENEUS EN EDIFICIS HISTÒRICS A BANDA I BANDA DEL TER

Text: **Miquel Bohigas** i **Cristina Belmonte**
Amb la col·laboració de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana

A la comarca del Gironès, hi ha una gran tradició ateneista, amb entitats centenàries com el Casino Llagosterenc, creat l'any 1856, o el Grup Excursionista i Esportiu Gironí (GEiEG), fundat l'any 1919. Però, en els darrers anys, també s'han creat noves associacions socioculturals, com és el cas de l'Ateneu de la Vall de Llèmena i l'Ateneu Republicà de Bescanó. Tots dos ateneus, situats a banda i banda del riu Ter, tenen en comú que, malgrat la seva joventut, s'ubiquen en edificis històrics.

«**El Premi Ateneu als treballs de recerca sobre la Vall de Llèmena cerca l'apropament dels joves, bo i promovent el coneixement del territori**»

Darrer Festival de la Carbonera a Cartellà (2003). Les 16 tones de llenya van quedar reduïdes a 4 de carbó, després de cremar durant 15 dies. Arxiu de l'Ateneu

L'Ateneu de la Vall de Llèmena

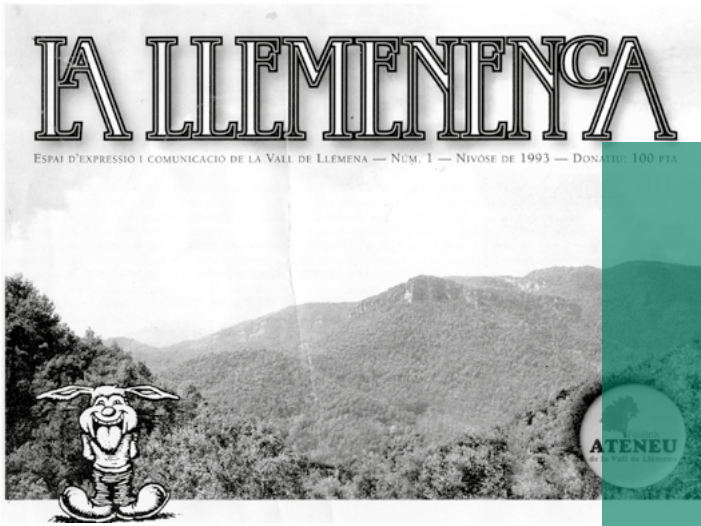
L'any 1990, gent de procedència heterogènia, però amb inquietuds coincidents, va promoure l'Ateneu de la Vall de Llèmena, un projecte integrador i participatiu que, conjuminant la cultura i el compromís social, permetés aprofundir en el coneixement del territori, interpretar-ne el present i afrontar el futur amb determinació.

L'Ateneu va néixer a redós de la Biblioteca de Sant Gregori i fins a l'any 1996 no va tenir una seu pròpia, la rectoria de Cartellà, cedida a precari durant 25 anys pel bisbat de Girona. La rectoria, al costat de l'església de Cartellà, forma part d'un petit veïnat a uns cinc quilòmetres de Sant Gregori, cap i casal de la Vall. Al llarg d'aquests vint-i-cinc anys el manteniment de l'edifici ha suposat una càrrega important per a l'Ateneu, que hi ha esmerçat molts recursos en millorar els espais per adequar-los a les necessitats de cada moment. Resta pendent, però, una reforma peremptòria que consolidi l'estructura i en refaci la teulada. L'any 2022 l'edifici va passar a mans de l'Ajuntament de Sant Gregori i, en aquests moments, resta pendent de signar un conveni que permeti continuar utilitzant el vell edifici del segle XVII com a seu de l'entitat.

Per la seva ubicació, la rectoria només s'utilitza en esdeveniments programats (juntes de govern, assemblea general, casal d'estiu, club de lectura, festivitats, exposicions...), tot i que els socis també poden disposar-ne, prèvia autorització de la Junta.

Les tertúlies setmanals de la primera època («assemblea cívica permanent», en paraules del primer president Joan Canadell) van ser la llavor d'iniciatives tan diverses com la revista *La Llemenenca* i els festivals de La Carbonera (2000-2002), de vida efímera, però amb una gran repercussió; o el nonat Ecomuseu de la Vall de Llèmena, una proposta per transformar el territori que, malauradament, no va reeixir. N'ha quedat com a testimoni la maqueta de la Vall, actualment a la Biblioteca de Sant Gregori. D'aquelles tertúlies primerenques també va sorgir el Casal de Cartellà, un casal alternatiu basat en l'educació en el lleure que s'ha dut a terme cada estiu sense interrupció des de l'any 1997.

Durant anys, el Casal ha estat una de les principals fonts de captació de nous associats —per entrar al casal cal ser soci de l'Ateneu—, tot i que no sempre aquesta captació ha implicat una vinculació real amb l'Ateneu, ja que, massa sovint, quan la mainada deixa d'acudir al casal, els pares es desvinculen de l'entitat. Donat que l'Ateneu se sosté primordialment amb les quotes dels associats, caldria esmenar aquesta tendència i consolidar el nombre de socis —actualment 198—, assegurant-ne la permanència més enllà de la participació en el casal. Cal tenir en compte que, llevat del casal, totes les activitats que organitza l'Ateneu són gratuïtes i

Portada del primer número de la revista La Llemenenca (1993). Arxiu de l'Ateneu de la Vall de Llèmena

Josep Mascort i Gonçal Roch amb d'altres companys davant el Centre Republicà de Bescanó (1933). Foto Família Pastells-Mascort

La propagandista d'Esquerra Republicana Àurea Seguí pronunciant la conferència «La dona i la política» al Centre Republicà de Bescanó (1933). Arxiu de l'Ateneu Republicà de Bescanó

estan obertes tant als associats com als que no ho són.

A més del casal, un club de lectura ben consolidat, amb dotze anys d'experiència, i la secció excursionista, amb sortides mensuals per la Vall i més enllà, mantenen el pols de l'entitat. També els cicles de conferències, com el de l'any passat, «Art i dona», que es va cloure amb una mostra d'obres de dones artistes de la Vall. Una exposició que va donar peu a la primera trobada d'artistes de la Vall (#llemenart 2023), que va reunir a Cartellà més de trenta artistes de disciplines diverses. Una experiència gratificant que tindrà continuïtat l'any vinent, i que té com a precedent el Projecte Biblioart, que l'any 2015 va merèixer el 1r Premi a la Creativitat Artística dels Premis Ateneus de la FAC. Un premi que es va afegir al Primer Premi a l'Activitat Sociocultural que l'any 2011 la FAC va atorgar a la Festa Remença de la Vall de Llémèna.

Enguany s'ha programat el cicle de conferències «El món que ve», amb ponents ben qualificats que ens han d'ajudar a reflexionar sobre els reptes per afrontar el futur. D'altra banda, els Premis Ateneu per a estudiants de batxillerat, que s'atorguen cada any a treballs de recerca sobre la Vall, cerquen l'apropament dels joves a l'entitat, bo i promovent el coneixement del territori.

Conferència del professor J.M. Mulet dins del cicle «El món que ve» (2023). Arxiu de l'Ateneu de la Vall de Llémèna

«El descobriment del Centre Republicà va motivar l'Ateneu de Bescanó a homenatjar la memòria dels que van lluitar per les llibertats del nostre país»

L'Ateneu i el Centre Republicà de Bescanó

L'Ateneu Republicà de Bescanó es va crear el setembre de l'any 2016 amb la voluntat de recuperar la memòria històrica i impulsar un espai sociocultural per fer valdre la idea que «la cultura ens fa més lliures», així com col·laborar amb entitats del tercer sector involucrades en l'ajuda social i la solidaritat internacional.

El naixement de l'Ateneu va tenir lloc al mateix edifici de l'antic Centre Republicà Federal de Bescanó, una entitat que va existir durant els anys trenta del segle passat, tot recuperant així el seu esperit llibertari i amb la vocació de fer més accessible la cultura a tothom. El Centre va ser fundat l'any 1931, entre altres, pels històrics Josep Mascort —pedagog i militant d'Esquerra Republicana, que va ser alcalde de Bescanó, diputat per Girona a les Corts Espanyoles durant la Segona República i vocal tècnic del Comitè Escola Nova Unificada, a més de col·laborador habitual de *L'Autonomista*— i Gonçal Roch —reconegut pediatre nascut a Bescanó, d'on era metge titular el seu pare, militant d'ERC i jutge de pau, que va ser represaliat pel règim franquista, que el va empresonar i destituir com a metge de la localitat.

Després de la Guerra Civil, les forces franquistes van expropiar l'edifici del Centre Republicà i, posteriorment, el van vendre a tercers. Els impulsors de l'actual Ateneu asseguren que el descobriment casual de l'edifici de l'antic Centre els va motivar

a «homenatjar la memòria de tots aquells que van lluitar en una altra època per les llibertats del nostre país i pels drets dels ciutadans».

L'Ateneu Republicà forma part d'aquest reviscolament del teixit associatiu del municipi, juntament amb el Cinema Club Bescanó, fundat l'any 2021. L'Ateneu va ser impulsat per un grup de persones independentistes amb la voluntat d'obrir a tothom el procés de creació de la nova República Catalana, encara que els seus responsables puntualitzen que no els mouen partits polítics, sinó la idea de seguir aquells valors a través de la cultura, i amb la programació d'actes populars i tradicionals catalans i d'arreu, tot destacant que els seus principis són republicans, independentistes, feministes i ecologistes.

Així, des de la seva fundació, els principals objectius de l'Ateneu Republicà de Bescanó són oferir un espai de debat obert a totes aquelles persones i col·lectius que lluiten per la llibertat dels Països Catalans i el progrés de la seva gent; el desenvolupament de la cultura catalana i l'enriquiment que pugui representar el coneixement de totes les cultures del món; la recuperació de la memòria històrica; i la cooperació amb les entitats del tercer sector que fan tasques d'ajuda social i solidaritat internacional.

D'ençà de l'any 2016, l'Ateneu ha portat a terme diverses activitats, que manté actualment, com ara el Correllengua, la revetlla de Sant Joan, la Flama del Canigó o el cicle de xerrades «Jornades Republicanes». També cal destacar la sortida cultural a la Catalunya Nord, en què es va visitar el

Federació d'Ateneus de Catalunya

SUBSCRIU-TE A LA REVISTA

#SomAteneus
#SomCultura
#SomEssencials

Preu subscripció anual 15€ (3 números)

Xerrada *Existir és resistir*, una abraçada fraternal entre els Països Catalans i Palestina. Arxiu de l'Ateneu Republicà de Bescanó

Casal Català de Perpinyà i les diverses edicions del Concurs de Pintura Ràpida Isidre Vicens, pintor nat al poble de Montfullà el 1919 i que va morir a Girona a 97 anys. L'any 2017, entitats del municipi, com la Colla Excursionista l'Isard i l'Ateneu Republicà, en col·laboració amb l'Ajuntament, li van organitzar un homenatge a aquest artista, sindicalista compromès i llibertari, que va patir la repressió feixista havent acabat la guerra.

A l'Ateneu, a més, es porten a terme moltes altres activitats regulars: l'Espai Lletres (música i poesia mensual), concerts de tota mena, xerrades, presentacions de llibres, debats, exposicions de fotografia i arts, tardes de botifarra (ensenyament i

competicions d'aquest joc de cartes), taller de talla de fusta, taller d'electrònica, taller de música per a nens i adults, i tiberis bimensuals (calçotades, arrossades, sardinades, truitades, musclades...).

Els responsables de l'entitat remarquen que els ateneus eren i han de continuar sent un espai d'aglutinament i d'oferta cultural en un moment en què les administracions no fan pràcticament oferta cultural. Defensen que aquests equipaments tenien una capacitat de vinculació social i d'implicació amb el barri i amb la ciutat, així com una voluntat, des de la humilitat de cadascú, de formar persones i ciutadans, que és fonamental per a la bona salut democràtica de la societat.

SUBSCRIPCIÓ PER CORREU

DADES PERSONALS

Nom i Cognoms
Domicili
Codi Postal
Població
Telèfon
Correu electrònic

SUBSCRIPCIÓ ANUAL: 3 números 15 €. Data de subscripció:
FORMA DE PAGAMENT: Ingrés a CaixaBank: ES59 2100-0835-12-0200364124
Retalleu i envieu aquesta butlleta a: Federació d'Ateneus de Catalunya.
Plaça Víctor Balaguer, 5, 1r 08003 Barcelona.

SUBSCRIPCIÓ EN LÍNIA

Ompliu el formulari de subscripció que trobareu a www.ateneus.cat

L'esport treu la llengua

**Adhereix-te
TU TAMBÉ al manifest
per l'esport en català!**

Amb la teva adhesió, col·laborarem i et donarem eines per enfortir junts el català al teu club o esport!

esportencatala.cat

CASINO DE LA GRANADELLA NOU GRUP DE RECERCA HISTÒRICA

Des de sempre la Granadella ha estat un poble amb inquietuds per la conservació i divulgació del patrimoni històric, arqueològic i cultural.

Un grup de persones, interessades en la conservació del patrimoni, vam coincidir en la necessitat de fer un front comú per tal de preservar la documentació i les fonts individuals i col·lectives que entre tots siguem capaços de recollir. Aquest és l'objectiu que ens mou, perquè aquest extens i ric patrimoni no es perdi i pugui estar a l'abast de tothom. Volem fomentar la investigació sobre temàtiques lligades a la història del poble i els seus personatges rellevants.

És per aquest motiu, després de tenir clars els objectius, que ens vam posar en contacte, per una banda, amb l'Ajuntament, que ens va donar totes les facilitats i, per l'altra, amb l'Entitat Cultural Casino. Aquesta entitat és la més rellevant de la Granadella i una de les més antigues de la província de Lleida, integrada dins la Federació d'Ateneus de Catalunya. Al Casino li vam demanar ser part de l'entitat creant una secció dedicada a la preservació del patrimoni, com a Grup de Recerca. La proposta va ser molt ben acollida per part de l'entitat i de seguida ens hi vam sentir integrats.

Després de fer un llistat de temes, ens vam decantar per buscar informació sobre la vida d'un fill de la Granadella que per a la majoria dels granadellencs era desconegut: el pare jesuïta Joan Saloni (1537-1599). Un dels pocs catalans que a mitjan segle XVI va anar a evangelitzar el territori guaraní, posant en pràctica idees innovadores contraposades al poder dels conqueridors.

També, dins les Jornades Europees de Patrimoni, vam fer un treball de recerca sobre «els oficis que donaren nom a la casa». Ens vam adonar que eren moltes les cases que complien aquest requisit. De moment n'hem treballat quinze, com per exemple Cal Carreter, Ca l'Espardenyer, Cal Baster, Cal Campaner...

L'Entitat Cultural Casino i el Grup de Recerca hem donat a conèixer aquests dos treballs als veïns del poble organitzant jornades amb conferències, exposicions i dossiers i hem quedat sorpresos de l'interès que han despertat al municipi. El Grup de Recerca ha doblat els membres i això ens anima a continuar amb il·lusió els objectius que des del principi teníem pensats.

FOMENT CULTURAL I ARTÍSTIC DE MOLINS DE REI AUDIÒFONS PER MILLORAR L'ACCESSIBILITAT DELS ESPECTADORS

El Foment naixia l'any 1920 amb la voluntat de promocionar la cultura entre els seus associats i fomentar l'associacionisme entre els molinencs. Un segle més tard, aquests valors continuen vigents i són el vehicle principal per fomentar i incentivar la cohesió social entre els molinencs i molinenques. Creiem fermament en el valor social que la cultura té i que és essencial per vertebrar la integració de tots els col·lectius de la població. Des dels grups amb risc d'exclusió social fins a aquelles persones que pateixen algun impediment físic, i que els fa difícil l'accés a la cultura.

En els darrers anys hem detectat que el Foment té uns públics molt diferents i cadascun amb unes necessitats molt específiques. Des dels més menuts fins a la gent de la tercera edat, passant pel públic de mitjana edat. Aquesta diversificació de públics ens ha fet prendre la iniciativa per fer més confortable i accessible el Foment a tots ells.

Des del passat mes de setembre, el nostre teatre ha estat equipat amb un centenar de coixins-alçadors que permeten que els més petits no perdin visió de l'escenari des dels seus seients.

Una altra millora que hem implantat recentment ha estat la instal·lació d'un sistema d'audiòfons per al públic amb problemes d'audició. Després de comprovar que una part del nostre públic tenia problemes d'audició per seguir amb atenció els diàlegs de les obres de teatre, vam creure oportú adequar el nostre espai escènic amb un reforç auditiu per poder seguir les representacions amb total nitidesa de so.

Amb aquest objectiu hem adquirit un sistema d'audiòfons que tant pot fer-se servir amb uns auriculars o bé connectar-se al bucle magnètic o a l'implant coclear i que permet que tothom pugui gaudir de la cultura amb el màxim de qualitat.

El Foment ha volgut ser pioner i facilitar aquesta millora auditiva que permet i garanteix que tothom que assisteix al Foment, des d'una xerrada, un concert o una representació teatral, pugui gaudir al màxim de l'esdeveniment.

El futur de la cultura passa per fer-la accessible a tots els col·lectius eliminant totes les barreres possibles.

Autor: Carme Solé Vendrell
Títol: *La petita Atenea*
Tècnica: Mixta

«La petita Atenea, malgrat portar la llança i el casc de guerrera, ens diu, amb innocència d'infant, que l'únic camí per a la Pau és la Cultura i que els 197 ateneus que hi ha a Catalunya la fan propera i possible.»

Carme Solé Vendrell (Barcelona, 1944) és una artista reconeguda internacionalment per les seves il·lustracions de llibres per a infants. Ha il·lustrat textos d'autors com García Márquez, Espriu, Rodoreda, Brecht o Martí i Pol. Guardonada amb la Medalla d'Or al Mèrit en las Belles Arts, el Premi Nacional de Cultura, la Creu de Sant Jordi, el Premi Nacional d'Il·lustració i l'Octogone de Fonte.

Vídeo de la creació de l'obra:

XAVI PARDO
Periodista i crític teatral

La mirada crítica

Fa unes quantes setmanes, l'ego fràgil d'un director d'escena i la covardia del seu seguici van desencadenar una d'aquelles polèmiques que tant agraden al nostre sector. Els crítics teatrals, a l'ull de l'huracà, convertits en protagonistes involuntaris d'un sainet de mal gust.

I què n'ha quedat, d'aquell foc d'encenalls? Ni cendra, com aquell qui diu. Però potser podem mirar d'extreure'n alguna cosa, de tot plegat. Alguna lliçó. I em refereixo a nosaltres, els crítics (si algú més vol donar-hi un parell de voltes, preguntar-se fins a quin punt és nociu consentir determinades rebequeries, plantejar-se què diu d'un espectacle el fet que pràcticament no se n'hagi publicat cap crítica, especialment quan s'hi ha fet una inversió milionària... a mi em sembla força obvi, però endavant).

Dir-ne crisi, d'aquesta tempesta en un got d'aigua, seria fer-ne un gra massa. Però potser sí que la podem convertir en una oportunitat. L'oportunitat de fer pedagogia, per combatre un cert grau de desconeixement sobre la figura del crític teatral. Explicar que tots anem al mateix vaixell, que tots remem en la mateixa direcció, que som una baula més dins el sector de les arts escèniques, i que farem bé de cuidar-nos els uns als altres. Aquesta és la clau. Però el que més rebombori va aixecar va ser, també, el més anecdòtic: qui ha de pagar les entrades dels crítics? No perdre el temps explicant per què em sembla una mala idea pagar per treballar. Però sí que alertaré del perill del que algunes veus van pregonar: que les entrades les paguin els mitjans de comunicació. El dia que s'opti per aquesta opció, també serà el dia que podrem encarregar l'esquela de la nostra professió, ja de per si prou malmenada. Si els mitjans (que, no cal dir-ho, ni creuen ni aposten per la cultura) s'han de gratar la butxaca per cada crítica que encarreguin, senzillament, deixaran d'encarregar-ne. Precarietat absoluta i sentència de mort. Volem assestar aquesta última estocada? Volem unes arts escèniques sense mirada crítica?

Àngels Ponsa

Entrevista a la vicepresidenta de la CCMA a l'Ateneu Santcugatenc

«LA XARXA DELS ATENEUS ÉS UN PUNTAL BÀSIC DE PAÍS»

Text: **Jordi Bordes**

Fotografies: **Toni Galitó**

Àngels Ponsa és la vicepresidenta de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). Consellera de Cultura (2020-2021), va sorgir de dins del Departament, on des del 2018 exercia de directora general de Creació, Acció Territorial i Biblioteques. Al Parlament de Catalunya va ser portaveu del grup parlamentari de CiU en la Comissió de Cultura i Llengua del Parlament de Catalunya, del 2011 al 2017. També ha estat regidora de Cultura a Sant Cugat (1995-2003).

Participes o has format part en el passat d'alguna associació cultural?

Moltíssimes, a Sant Cugat del Vallès, sobretot, perquè és on he fet la vida ciutadana, familiar i social. Tinc relació amb entitats culturals i de lleure i també esportives.

Per què són importants les associacions culturals? Van ser emblema d'una resistència en els anys de la dictadura. Està superada aquella situació?

Tenen vigència perquè permeten una socialització de la ciutadania. I la importància dels ateneus en aquest país és cabdal en l'organització de la societat civil: permeten un nexa social dels veïns, que sigui participativa, divulgativa. Aquesta xarxa és un puntal de país bàsic.

Quina relació tens amb l'Ateneu Santcugatenc?

Quan vaig ser regidora de Cultura de Sant Cugat del Vallès, l'Ateneu va fer una embranzida, tot i que ja feia uns anys que ressorgia. La veritat és que sempre hi he estat vinculada, amb l'Ateneu i amb moltes de les seves activitats.

Amb la família, vau fer recompte i us vau trobar amb fins a 22 quotes d'associacions. Algunes les vau decidir restringir, temporalment.

A mesura que els fills creixen, s'involucren en activitats esportives i culturals. Anys més tard, vam veure que teníem quotes d'entitats amb què ja no teníem cap vinculació. Vam ser realistes i vam deixar les que, llavors, havíem perdut el contacte. Quan tornem a vincular-nos-hi, ja ens en tornarem a fer, de socis. Sant Cugat és molt rica en entitats culturals i esportives

«Tenim l'obligació de ser líders
perquè som públics»

En el nou paradigma de gran oferta televisiva, amb tants canals temàtics i molt contingut que es pot consumir en *streaming*, quin és el paper que jugarà la nova OTT de la CCMA?

Una OTT és una plataforma de continguts. Nosaltres com a país amb mitjans de comunicació públics ens havíem de posar al dia i calia crear una plataforma de continguts a demanda: que les persones que vulguin determinats programes els tinguin a l'abast quan ho vulguin. I que siguin productes de qualitat, i en català. La plataforma ha de ser articuladora dels continguts propis, tant de TVC, com de Catalunya Ràdio i dels mitjans digitals. A més, també estem mirant que s'hi puguin afegir altres plataformes del país que hi vulguin formar part, com pot ser el TNC, L'Auditori, el Liceu... Arran de la pandèmia, hi ha molts equipaments que han anat impulsant el contingut digital i s'hi podrien afegir.

Però el Liceulive demana que s'hi estigui abonat, no és d'accés gratuït tot el seu contingut.

S'haurà de veure. Encara ho estem treballant. Però la idea és que també hi estiguin vinculats i també que sigui una plataforma perquè creadors emergents puguin tenir una sortida.

Això ja em respon a com l'OTT reforçarà la producció en català. Aquests emergents penjarien curts, films...?

Estem parlant de l'acord amb Filmin, que facilita que hi hagi més pel·lícules. Estem treballant amb altres productores per incorporar-hi el seu contingut i reorganitzant la producció pròpia i també l'aliena perquè hi hagi totes les disciplines de cultura, també la plataforma esportiva, d'informatius... Dins del Consell de Govern de la Corporació, coordino la Comissió de Cultura i Llengua. Mensualment, pensem cap on ha d'anar. Mirem el conjunt de propostes que es fan arreu del país, potenciant la diversitat territorial (evitant el centralisme). També comptem amb una comissió consultiva oberta a la participació del sector cultural: hi figuren la Federació d'Ateneus, la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, l'Acadèmia de Cinema en Català i de la de Música, Adetca, el Col·legi d'Arquitectes, festivals singulars del país (com pot ser l'Eufònic a Terres de l'Ebre, Fira

Tàrraga, Temporada Alta, Cruïlla... no hi poden ser tots, però sí que hi ha una àmplia representació). També incorporem veus dels museus i de les arts escèniques. Volíem que hi fossin tots els sectors.

Ara, la FAC i la CCMA han formalitzat un acord.

Sí, hem signat un document. Són convenis de col·laboració que ja tenim amb moltes entitats diferents. El que passa és que, amb els ateneus, tenim la felicitat coincidència que celebrem els 40 anys de la Federació d'Ateneus i dels mitjans de comunicació públics a Catalunya. Estem pensant en com estrènyer aquesta relació.

Es podria fer un programa tipus *El llop o La puntual*, per exemple? Els mitjans públics poden ser una finestra complementària a la del veïnat per conèixer la vida social dels ateneus?

Aquests exemples són molt adequats. Una de les missions d'aquests programes és donar a conèixer aquests espais, que fan la base de la cultura d'arrel, també la popular i tradicional. Perquè, als ateneus, s'hi fa tota mena d'activitats. Per exemple, aquí, a l'Ateneu Santcugatenc o a la Societat Coral Sant Jaume de Premià de Dalt fan teatre i també mostres de propostes trencadores. També els visibilitzem quan incorporem una notícia al T/N sobre una reforma dels edificis de llarga trajectòria, que es van remodelant per adaptar-se a les necessitats actuals. Serveix per explicar que els ateneus són espais de cultura.

La potència de l'OTT pot ser un complement imprescindible per a les generacions més joves que ja no es miren la televisió de manera passiva.

La reemissió de canals serà temporal. Encara queden anys per seguir la televisió lineal, però la plataforma permetrà donar un millor servei a la ciutadania. Ens devem a la ciutadania. També hem de tenir present que ens preocupa el català i anar fent desconnexions a l'aranès. La llengua és cabdal. Tenim sentit perquè som mitjans públics en català. Per això, d'acord amb el Departament Lingüístic de la Corporació, hem fet un Pla d'Impuls de la Llengua, per situar-la al lloc que li correspon. A vegades, hem de fer una revisió; ara, no anem més enllà del que fixa el llibre d'estil. I també acceptar paraules noves, com deia Carme Junyent.

«La llengua és cabdal: tenim sentit perquè som mitjans públics en català»

Quina funció exerceix la política en un organisme que hauria de ser autònom i professional?

És cert que el Consell de Govern ens elegix el Parlament a proposta dels grups polítics. També és cert que som un equip concret de persones, que cada una té fortaleza per assumir aquesta feina i se'ns ha donat la idoneïtat al Parlament. Periòdicament, hi ha una comissió parlamentària de control de mitjans audiovisuals a qui mensualment rendim comptes. El que ha canviat en el darrer Consell de Govern és que les direccions dels mitjans públics es fan per concurs públic. El director actual de la televisió i el de la ràdio els ha triat un grup d'experts, al marge del Consell de Govern, que va valorar els seus projectes. Volíem tenir l'aval de gent externa qualificada. L'última paraula va ser del Consell, però a proposta de les seves valoracions. Els directors poden fer les seves programacions, les seves graelles. La despolitització passa per aquí.

Des del Parlament, com es pot mantenir un equilibri entre les iniciatives públiques i privades de comunicació? Quan TV3 o Catalunya Ràdio vol ser líder fa una determinada programació amb el coixí del finançament públic.

Tenim l'obligació de ser líders, perquè som públics. Tenim l'obligació de pensar de fer les coses prou ben fetes perquè les vegi o escolti el màxim de gent possible. Som uns mitjans que paguem entre tots. Hem de garantir diversitat, i buscar el màxim de finançament extern. Per exemple, si som líders, tenim més accés a publicitat, que no el tindríem si no ho fòssim.

Llegeix l'entrevista sencera aquí:

«L'OTT és també una plataforma perquè creadors emergents puguin tenir una sortida»

Federació d'Ateneus
de Catalunya

CASINO DEL CENTRE DE L'HOSPITALET

25 de març de 2023

Federació d'Ateneus
de Catalunya
www.ateneus.cat

Martí Figueras
Periodista Cultural

QUARANTA ANYS TEIXINT XARXA ATENEISTA

La Federació d'Ateneus de Catalunya està celebrant, aquest any, que en fa 40 que 25 persones de 22 entitats culturals del territori van signar l'acta de constitució d'aquesta associació. Cap d'aquells signants es podia imaginar que quaranta anys després els recordem i els agraïm la seva empenta per crear aquesta federació que ha ajudat a revitalitzar i consolidar la cultura popular. Repassem la història d'una entitat d'entitats que no té rèplica enlloc del món. En aquest reportatge, recollim testimonis històrics de la FAC, repassem les principals fites, però, sobretot, reivindicuem la incansable feina de tota la gent que ha treballat per la defensa de l'ateneisme.

La Festa de l'Associacionisme Cultural era un lloc de trobada anual per establir interessos comuns entre les entitats i difondre la seva activitat (Sitges, 1998)

Taula rodona sobre el paper de la dona a la cultura catalana (1993)

Segons explicava el primer president, **Francesc Puertas**, el que definia la Federació en el moment de la seva constitució era «la unió de molta gent sota el paraigua de l'ateneisme amb la intenció d'escenificar la seva força». Sens dubte, aquests primers anys foren de feina constant per tal de promocionar i fer visible la xarxa d'ateneus i associacions.

Des de la Secretaria, Font va fer una gran tasca administrativa per donar entitat jurídica a la Federació, per certificar-ho tot. Aviat, i gràcies a la generositat de la família de la **Mariona Vidal**, única dona de la junta original, van aconseguir un pis petit per poder establir-s'hi. Però ben aviat es va veure que la nau no navegava si no tenia un gerent que estigués gestionant l'entitat tot el dia. Així doncs, Font va passar de ser el primer secretari a ser el primer gerent. Del 85 al 92 va ser l'encarregat de fer créixer la casa, sumant ateneus federats. «Ens trobàvem amb en **Francesc Melià**, agafàvem el seu cotxe i anàvem allà on sabíem que hi havia un ateneu, Arbúcies, la Segarra, etc. Allà on podien necessitar la nostra ajuda. Els dèiem que junts podíem fer moltes més coses.» Una frase que vertebra el perquè d'aquesta federació és «La unió fa la força.» Els ateneus, per si sols, fan camí; però, aixoplugats sota el paraigua de la FAC, arriben molt més lluny.

Durant aquesta època, la Federació va anar identificant les problemàtiques dels ateneus catalans: agrupacions a les quals costava adaptar-se a la nova realitat, tant per permisos, assegurances o qüestions jurídiques, com per trobar-se amb edificis d'un alt valor patrimonial en males condicions, que necessitaven una reparació. Hi havia molt a fer: captar socis, ajudar-los en totes les seves demandes, donar-se a conèixer —sabent que la cultura popular i tradicional és l'última a sortir a la premsa— i molt més. Van ser uns anys de gran activitat i, quan Font va fer el salt a la política i va entrar una nova junta, l'entitat ja comptava amb 92 ateneus federats.

Anys noranta i dos mil, creixement continuïsta

El relleu el va fer en **Francesc Melià**, un nou president per encarar una nova etapa després d'aquells primers

EL QUE DEFINIA LA FEDERACIÓ QUAN ES VA CONSTITUIR ERA LA UNIÓ DE MOLTA GENT QUE VOLIA ESCENIFICAR LA FORÇA DE L'ATENEISME.

Generalitat de Catalunya, una de les primeres fites que va aconseguir Baltà fou crear el primer **Congrés de Cultura Popular i Tradicional** el 12 de desembre de 1981. L'èxit de la convocatòria va fer que el pratenc tingués la idea de recuperar el Congrés d'Ateneus de Catalunya. El 1911 es va celebrar el 1r Congrés d'Ateneus de Catalunya al **Centre de Lectura de Reus** i, un any després, se'n va celebrar la segona edició a Vilanova i la Geltrú. Aquells primers congressos permeteren reivindicar l'activitat dels ateneus com a entitats independents vinculades a la societat civil, però, des de llavors, no s'havia tornat a convocar cap congrés. Quaranta anys de dictadura no ho van permetre. Era el moment, doncs, de tornar a convocar les entitats i fer pinya. «Vaig muntar l'estratègia del tercer congrés. Jo em sentia molt identificat amb el fet associatiu de la cultura popular i els ateneus en són l'essència», comenta Baltà. Després d'enviar una enquesta als ajuntaments per avaluar i localitzar el teixit associatiu, va identificar fins a 426 ateneus. Va convèncer Xavier Amorós, president del Centre de Lectura de Reus, per celebrar a la seva entitat el congrés refundacional, i els ateneus van respondre amb entusiasme.

Els primers anys: amb il·lusió i moltes necessitats

Un altre referent destacat de la FAC ha estat en Jordi Font, que fou el primer gerent de l'entitat, una de les persones que va fer alçar el vol a la Federació en

Quan el passat 3 de juny el **Centre de Lectura de Reus** va acollir la celebració dels **quaranta anys de la Federació d'Ateneus**, tots els ateneïstes assistents van sentir probablement una fiblada de nostàlgia positiva, aquella que els feia mirar enrere i sentir l'emoció d'haver fet créixer un projecte que, enguany, esdevé pal de pallar de la cultura popular i tradicional de casa nostra. Segurament, molts d'ells no sols van pensar en com el 1983, en aquell mateix espai, es va acordar crear la Federació d'Ateneus. Devien anar més enllà, quan de joves o petits van entrar per primera vegada a l'ateneu del seu poble o barri i van descobrir totes les activitats culturals que s'hi feien de manera voluntària.

Una fundació entre la necessitat de cooperació i la reivindicació

Un dels puntals de la creació de la Federació d'Ateneus és **Pere Baltà**, persona cabdal per a l'organització del **3r Congrés d'Ateneus de Catalunya**, l'espurna per al naixement de la FAC. Però abans de tot això, Baltà ja havia fet molta feina de base. De jove va sentir tant l'atracció de la gestió cultural (fundant l'Ateneu Cooperatiu del Baix Llobregat) com del periodisme. Ambdós vessants, sumats al seu determinisme, el van impulsar a la política municipal i després a la Generalitat, fixat pel mateix Jordi Pujol després de redactar un estudi sobre l'estat de l'associacionisme cultural.

Com a director del **Servei de Promoció Cultural de la**

Presentació de la Federació d'Ateneus de Catalunya a l'Expocultura 1984

anys en què els presidents Francesc Puertas i **Josep Montalat** es trobessin amb el gran repte d'unificar i establir ponts en el si d'un col·lectiu que, durant dècades, havia treballat des de les realitats locals i de forma individual.

Melià era conscient que calia reivindicar la tasca sociocultural dels ateneus i va començar el seu mandat convocant el **4t Congrés d'Ateneus de Catalunya**. A més, el mateix 1994 es va aprovar la Llei de Mecenatge, que va impulsar al Congrés en Pere Baltà, com a portaveu de la cultura catalana. Aquesta llei regulava els incentius fiscals per a les fundacions, obrint una porta a les associacions socioculturals, que podrien gaudir-ne sempre que aconseguissin la consideració d'associacions d'utilitat pública.

Amb aquesta nova època, s'encaren nous reptes. Un d'aquests va ser l'organització d'una **Festa de l'Associacionisme Cultural**, que durava una setmana. «Volíem que els ateneus posessin a l'abast dels socis i de tota la ciutadania del poble i els barris, un seguit d'activitats que fomentessin la participació. Era un dels reptes que més il·lusió em va fer de tirar endavant, i consolidar-lo», explica Francesc Melià. L'etapa va ser bona, de consolidació d'un projecte que tirava gràcies a la inèrcia donada els primers anys.

L'any 2001 **Albert Pinyol** puja a la presidència de la Federació i segueix la feina feta per Melià. No té temps per massa més, ja que el 2003 ocupa el seu lloc en **Pere Joan Pujol**. El punt de gir d'aquesta nova junta ràpidament es va notar. Després d'uns anys d'un cert estancament, fins i tot de pèrdua d'ateneus federats, ràpidament es va donar un creixement i, dels 106 ateneus federats que hi havia el 2004, es va passar als 151 a finals del 2011.

Amb l'experiència de vint anys escoltant i solucionant les necessitats dels ateneus, van veure que calia oferir més serveis, més recursos per resoldre els conflictes que cada agrupació pogués tenir. «La Federació sense serveis és morta, és important que continuï creixent en serveis. Quan vam començar nosaltres, no s'oferia cap servei, anàvem a les entitats i no sabíem què oferir-los», recorda Pujol. Però van posar fil a l'agulla i els ateneus van venir. I no ho han deixat de fer: actualment, ja són 197 els ateneus federats.

La professionalització de la FAC

La junta de Pere-Joan Pujol va marcar el camí cap a un model assistencial molt més eficient, però quan el 2012 **Salvador Casals** i **Jordi Casassas** van ser nomenats president i gerent de la FAC, respectivament, es va entrar en una nova etapa, que ha marcat la transformació definitiva de l'entitat cap a l'edat adulta. «En Salvador Casals tenia una visió més organitzativa i de gestió, perquè era gestor d'un ateneu. Vam començar a pensar que havíem de donar serveis que facilitessin la direcció dels ateneus», recorda Casassas.

El nou gerent, com totes les persones que han format part d'una junta, tenia una forta vinculació amb el món ateneista. Venia dels Lluïsos de Gràcia, començant pel grup de teatre i acabant sent-ne el president. Quan va conèixer la Federació, ràpidament s'hi va involucrar: «Era una època on es demanava més implicació. Fins llavors teníem un gerent que treballava a mitja jornada. I això no podia ser, si volíem ser més eficaços, havíem de donar més serveis amb més personal contractat».

LA PROFESSIONALITZACIÓ DE LA FAC VA PERMETRE AGUMENTAR ELS SERVEIS ALS ATENEUS.

Dit i fet. La Federació es va professionalitzar i va augmentar el seu equip. Més gent treballant en diverses àrees enfocades a cada problemàtica dels ateneus: l'àrea de comunicació, la de projectes i serveis, l'administrativa i els serveis informàtics. Una estructura que es manté avui en dia, però que, a més, cal complementar amb allò que ha fet de la FAC, la federació d'entitats més propera als seus socis: les **delegacions territorials**. «Té el mateix dret a ser atès l'ateneu de la Sénia que el de Gràcia. Per això vam crear les delegacions. Tenint aquestes set delegacions, oferim a cada ateneu un tècnic al territori amb el qual poden comptar més fàcilment», assegura el gerent. Amb un catàleg de serveis més ampli i professionalitzat, i la creació de les delegacions, la FAC va aconseguir una bona velocitat, que es manté avui en dia.

Lliurament de la Creu de Sant Jordi per part del president de la Generalitat de Catalunya (2014)

Reptes d'ara i de futur

Quan en **Pep Morella** va marxar a viure a Sentmenat, va descobrir l'ateneu del Coro i se'n va enamorar instantàniament. Com els seus predecessors, va fer el camí d'entrar a la junta del seu ateneu, descobrir la Federació d'Ateneus de Catalunya i decidir que hi havien d'estar. «Ràpidament vaig veure que necessitàvem aquest acompanyament. L'associacionisme és contacte, és parlar amb la gent i conèixer les experiències que tenen els altres», explica l'actual president. L'arribada de Morella a la junta de la FAC va ser molt ràpida. Fou el mateix Salvador Casals qui li va demanar si es veia amb cor de presidir l'entitat i seguir la seva tasca. Un ascens poc habitual, ja que la resta de presidents venien d'anys formant part de la junta. És obvi doncs que l'adaptació de Morella al capdavant de la FAC necessités el seu temps, pandèmia inclosa. Malgrat tot, amb la continuïtat gerencial de Jordi Casassas, li va resultar més senzill.

Al final, però, la feina no deixa de ser la mateixa que havien fet tots els seus antecessors: ajudar els ateneus federats a gestionar millor les seves entitats a través de la prestació de serveis i aconseguir noves entitats que valorin aquesta ajuda. Així, s'ha arribat a uns números realment bons, més enllà dels 197 ateneus federats. «Estem representant vora 100.000 persones associades, a més d'un milió de persones fent activitats. Tenim més de cent mil metres quadrats dedicats a la cultura. Com si tinguéssim cinquanta Teatres Nacionals de Catalunya escampats per tot el territori», descriu Morella. Tota aquesta feina ha vingut reforçada pel suport d'una administració que amb els anys ha anat valorant cada cop més la tasca portada a terme per la Federació.

Membres del Cor Vivace del Cercle Catòlic de Gràcia, guardonat als Premis Ateneus 2016

Precisament, aquesta és una de les virtuts de la FAC que més destaquen els ateneus: la relació i suport que té l'Administració amb la Federació. De fet, es poden trobar més complicacions en el tracte amb un ajuntament que no amb el **Departament de Cultura**, que els té molt en compte, perquè entén que els ateneus i la FAC són una eina essencial per a la vertebració de la nostra societat. Des de la Generalitat, s'ha augmentat el pressupost destinat a la Federació i la consideren un interlocutor qualificat dins l'àmbit de la cultura popular i l'associacionisme cultural —aquest 2023 la FAC ha estat convidada a participar en cinc ocasions en comissions per tractar sobre lleis al Parlament—. Malgrat tot, l'entitat té demandes a fer: que s'aprovi definitivament el 2% del pressupost destinat a cultura, que donin més reconeixement a la cultura popular i tradicional, que ofereixin encara més recursos —per exemple, incrementar el suport per adequar tecnològicament els ateneus—, que la resolució de les subvencions s'acceleri...

Pep Morella celebra la bona entesa amb la Generalitat i els ajuntaments, però també els retreu una qüestió històrica: la competència amb els centres cívics i altres edificis municipals. «Hem de trobar la manera de fer entendre als ajuntaments que els ateneus i totes les entitats del teixit associatiu no som una pedra a la sabata, sinó una eina dinamitzadora del territori.» La competència d'aquests centres és, sobretot, pels preus municipals de les seves activitats. Morella, però, en fa una lectura més profunda, posant en valor la feina que fan els ateneus per a la gent. «El fet de tenir una ciutadania empoderada, activa, també beneficia l'ajuntament. Si, per exemple, volen engegar una campanya de recaptació d'aliments o de

neteja de boscos, els serà més fàcil trobar voluntaris. Ara, si l'ajuntament se n'encarrega de tot i dona la feina ja feta, no genera implicació i serà més difícil d'aconseguir aquest arrelament dels ciutadans al municipi.» El voluntarisme intrínsec dels ateneus posa les piles a una societat molt més adormida que el 1983, i, per això, no se li han de posar bastons a les rodes.

Aquesta falta d'implicació es nota des de fa anys als ateneus, sobretot per part del jovent. Val a dir que el relleu generacional és una preocupació que va per zones. A la Catalunya més rural és un problema amb menys incidència que a les grans ciutats. L'arrelament al teixit associatiu és més fort als pobles. Però en Pep Morella reparteix responsabilitats. «Hem de ser generosos els que estem al capdavant de les juntes d'ateneus, saber retirar-nos o saber preparar els que venen. Hem de posar la nostra expertesa al costat de la força del jovent, que tenen una nova mirada.»

Tanmateix, davant d'aquests i altres reptes —com la integració dels nous nats—, la Federació d'Ateneus de Catalunya continuarà sent l'entitat que vetllarà per la bona salut del teixit associatiu, perquè la força intrínseca dels ateneus no defallirà. Pere Baltà remarca la rellevància d'aquestes entitats a escala mundial: «He viatjat molt per tot arreu i enlloc no hi ha ningú com els ateneus. He trobat projectes semblants, però sempre estaven impulsats des de l'Estat, no des del poble, des de la ciutadania. Això és una cosa identitària del poble català». La resiliència dels ateneus al llarg de la seva història i els valors que representen són una garantia per afrontar el futur amb optimisme.

**L'ADMINISTRACIÓ
CADA COP HA ANAT
VALORANT MÉS LA
TASCA REALITZADA
PER LA FEDERACIÓ
AL SERVEI DELS
ATENEUS.**

Aquí podràs conèixer a la Mariona Vidal, l'única dona a la primera junta de la FAC:

BR AVO! PER LES QUE PARTICIPEU EN ENTITATS I ATENEUS

**MARIA
BOUABDELLAH**
**SEGUICI
DE LA FESTA
MAJOR DE
BANYOLES**

#FEMCULTURAPOPULAR

Taula rodona a L'Avenç d'Esplugues de Llobregat sobre la professionalització dels ateneus

«ÉS OPERATIU QUE LA JUNTA ES PREOCUPI, FINS I TOT, DE CANVIAR UNA BOMBETA?»

Text: **Glòria Prunés**
Fotografies: **Lluís Bou**

Quan parlem d'ateneus, estem parlant, sens dubte, de voluntariat. Sense la seva implicació i participació, les entitats no tindrien sentit. Persones que formen part de les juntes, que dirigeixen grups o seccions, aquelles que fan tasques de manteniment... En un context cada cop més competitiu, cal incorporar professionals en la gestió dels ateneus? En quins àmbits? Correm el risc de perdre l'essència ateneïsta? Parlem amb Jordi Figueras (president de L'Avenç, Centre Cultural d'Esplugues de Llobregat), Xavier Quinquilà (director executiu de la Fundació Orfeo Lleidatà), Miquel Obradó (president de l'Ateneu de Sant Just Desvern) i Marta Buch (directora executiva dels Lluïsos de Gràcia, Barcelona).

És necessària la professionalització en els nostres ateneus?

Marta Buch: Crec que sí, tot i que depèn de la mida de l'ateneu. Els professionals fem allò que un voluntari no cal que faci, de manera que pugui dedicar-se al que realment vol i ha de fer. La professionalització contribueix al creixement d'una entitat.

Jordi Figueras: És necessària i hem de tenir-hi. Calen professionals que es dediquin a la gestió del dia a dia dels ateneus, no tant en el plantejament dels objectius com a entitat, però sí, per exemple, amb gestions burocràtiques que cada cop són més feixugues i complicades.

Miquel Obradó: Una part important de la gestió sí que ha de ser, sens dubte, professional. Hi ha coses que ho són de facto —coincideixo amb els companys—, com tot allò relacionat amb la gestió econòmica i administrativa. En el nostre cas, la gestió de les subvencions encara no la tenim professionalitzada, però estem veient que és absolutament necessari. També la gestió d'activitats culturals; les seccions fan, sovint, la seva i per posar ordre i coherència a la programació cal suport professional. També crec que és important que la persona que estigui al capdavant de la junta tingui certes habilitats i capacitats de gestió professional.

A banda de la gestió econòmica o recursos humans, hi ha cap altre àmbit susceptible de ser professionalitzat?

Xavier Quinquilà: Hi ha un tipus de gestió que és imprescindible per sobreviure en un entorn cada vegada més competitiu. Quan van néixer els ateneus, en molts llocs esdevien l'únic espai on desenvolupar activitats culturals. Avui dia, el gran repte és que la gent surti de casa. Aspectes com la gestió de públic, la comunicació, les estratègies per obrir les portes dels ateneus... requereixen habilitats professionals. Un altre àmbit on

considero necessària la professionalització és en la gestió del voluntariat. Aquest és un debat que en altres àmbits està absolutament interioritzat. La participació i la implicació de les persones també necessiten una expertesa que, sense professionals al capdavant, és complicat de gestionar.

MO: El problema és que moltes vegades, aquestes feines que es poden professionalitzar, les acabem fent els equips directius, perquè o no treballem o estem jubilats, i tenim disponibilitat. Però quan aquesta disponibilitat de temps no existeix, especialment a les seccions, si tens l'oportunitat de contractar gent, ens podem dedicar a altres tasques per impulsar l'ateneu.

XQ: Professionalitzar significa també anar modificant els rols tradicionals, per exemple, el de la junta. És operatiu que, en una organització de certa dimensió, la junta es preocupi, fins i tot, de canviar una bombeta fosa? A vegades no hi ha més remei, però les entitats que a poc a poc han anat professionalitzant la gestió més executiva són més capaces de generar noves oportunitats i recursos. I això no vol dir que les juntes desapareguin, de fet, són fonamentals per preservar la idiosincràsia dels ateneus i mantenir aquesta visió més estratègica, d'acompanyament i de supervisió.

La manca de recursos pot ser un fre a la professionalització. Podem aprofitar el coneixement dels nostres socis?

MB: Si no els paguem, és voluntariat... En una entitat gran com la nostra, disposar d'un mapa del coneixement dels nostres socis i sòcies permetria aquest salt entre voluntariat absolut i una professionalització remunerada. A mig camí, hauríem de trobar qui pot fer alguna cosa de forma voluntària, però professionalitzada, de tal manera que l'entitat vagi avançant i, en un moment donat, pugui tenir els recursos per finançar

Jordi Figueras:

«Necessitem professionals que es dediquin a la gestió burocràtica del dia a dia, que cada cop és més feixuga i complicada»

Xavier Quinquilà:

«Les entitats que s'han anat professionalitzant són més capaces de generar noves oportunitats i més recursos»

Miquel Obradó:

«Podem esdevenir col·laboradors de l'Administració i no màquines de xuclar subvencions»

Marta Buch :

«Crec que la professionalització contribueix al creixement d'una entitat»

algú. Si coneixes els valors que tenen els membres de la teva entitat, pots trobar aquest «voluntari professional».

XQ: Hem de visualitzar els ateneus com a espais d'emprenedoria i ser capaços de captar perfils que puguin construir projectes nous, generadors de recursos, d'imatge, de posicionament... i que puguin donar una nova dimensió a l'entitat.

Els ateneus també poden ser espais formatius?

MB: I tant! Nosaltres tenim estudiants en pràctiques.

MO: Nosaltres també n'havíem tingut. De fet, la formació en els ateneus també hauria de jugar un paper destacat dins del context social.

Com hauríem d'enfocar la professionalització dels ateneus?

JF: Nosaltres en aquest moment tenim «professionalitzada», via un soci voluntari, la tresoreria i hem incorporat un gestor cultural que coordina les activitats, diguem-ne, «troncals» de la casa. També hem incorporat un altre soci que, de manera altruista, ens ajuda amb la comunicació i, en el cas de les xarxes socials, sí que estem pagant un expert.

XQ: El tema de la comunicació és clau, t'agradi o no, un professional o professionals, és el 50% de l'èxit. I visualitzar-ho com una inversió.

MO: Al nostre ateneu, tot i que la Junta marca objectius i estratègia, tenim contractades una coordinadora d'activitats i una comptable. Una d'elles treballa vuit hores diàries, fa 20 anys era una quimera. Avui, és una necessitat evident.

MB: Pensant en com aconseguir recursos econòmics per pagar professionals, una opció podria ser demanar als socis si estan disposats a pagar una mica més perquè puguem endreçar, fer coses xules i que tots ens sentim orgullosos de la nostra entitat. Dependre de subvencions és molt arriscat.

JF: Nosaltres estem treballant els patrocinis com a font d'ingressos. Hauríem de poder ser capaços de transmetre la conveniència, la utilitat i la il·lusió de formar part dels nostres projectes, que també estan pensats per dinamitzar el nostre poble.

MO: Cal consolidar-nos com a oferta associativa implicada en molts més segments, més enllà de la cultura.

MB: Hem d'estar oberts a donar servei, a captar grups nous de gent que necessiten espais per dur a terme la seva activitat, a acollir altres propostes que alimentin les que ja tenim.

MO: Crear una xarxa d'entitats mitjançant acords, col·laboracions...

XQ: Treballar en xarxa és bàsic.

MB: Per crear, per créixer...

XQ: Aquesta xarxa amb visió comunitària és la que també acaba generant un múscul que pot afavorir la professionalització.

Parlem, per exemple, de mancomunar serveis?

XQ: I tant! La Federació d'Ateneus ja és un clar exemple d'això.

MB: Sumar en xarxa al territori t'estalvia recursos. Les aliances permeten estalvi econòmic i compartir despeses. Es tracta de sumar i d'intercanviar projectes, professionals, etc.

Tenim por a perdre els valors ateneïstes si ens professionalitzem molt amb gent «externa»?

MO: Hi ha una frontera molt tènue entre el que és una entitat sense ànim de lucre i el que és una empresa. Crec que, si desapareix aquesta implicació més personal, ens perdem.

MB: Ho pot semblar, però cal tenir en compte que algú de dintre pot tenir molts vicis d'entitat i tendir a fer les coses sense prou objectivitat. L'ideal és l'equilibri, la bar-

reja és bona: persones que s'estimin l'entitat i persones que s'estimin la seva professió i que, segurament, acabaran estimant l'ateneu i tot allò que representa.

XQ: Cal també que les organitzacions tinguem clara la nostra missió i els nostres valors. Moltíssima gent de dins i també de fora pot perfectament sentir-s'hi còmoda. I també cal dir que molta gent de dins, potser està lluny d'aquests valors. Això de millor «els de casa» no té per què ser positiu. Els ateneus hem estat sempre terra d'acollida i hem de continuar sent-ho, perquè és un dels nostres grans valors.

MB: La junta és al final qui marca els valors, la missió, per què s'han de fer les coses. Nosaltres, els professionals, som un instrument.

XQ: També estem per convèncer i seduir-la.

MB: Però sense oblidar que treballem per a ella. Per això som directors executius i no directors o presidents.

MO: Les juntes som els que acabem aprovant els pressupostos que vosaltres heu de gestionar.

XQ: És bàsic que la relació entre junta, presidents i professional sigui de plena confiança i de deixar treballar. Quan coincideixen un president o presidenta i un professional o una professional, tots dos amb una capacitat de lideratge clara, es produeixen aquelles unions màgiques que permeten fer un salt.

JF: Són canvis que s'han d'anar fent a poc a poc, perquè sovint venim de dinàmiques que cal trencar a favor d'una visió més global. Deu anys enrere, passaves per davant del nostre ateneu i t'imaginaves una cosa tancada. Reconvertir-ho en un espai públic, obert i amable, on pugui participar tothom, és un dels nostres reptes que, de mica en mica, estem aconseguint.

Jordi Figueras:

«Cal potenciar la professionalització, però que les juntes preservin l'esperit de l'ateneu és absolutament imprescindible»

Miquel Obradó :

«Si contractem gent perquè faci segons quines feines, ens podem dedicar a altres tasques per impulsar l'ateneu»

Si ens professionalitzem molt, què ens diferenciaria dels centres cívics?

MB: El voluntariat i el seu sentit de pertinença a l'entitat. A un centre cívic, la gent hi va a consumir un servei.

Marta Buch :

«Els professionals fem allò que un voluntari no cal que faci, de manera que pugui dedicar-se al que realment vol i ha de fer»

XQ: L'autogestió. Els ateneus sempre han intentat crear usuaris actius i en el cas dels equipaments públics acostumen a ser agents passius. Això s'ha de posar en valor. Aquest agent actiu genera una consciència comunitària que no generen els altres.

Respecte a l'Administració, se'ns considera prou professionals, és a dir, interlocutors vàlids?

XQ: Si l'Administració no visualitza la xarxa d'ateneus com una xarxa de país, que l'articula socialment, estem perduts. Si ho veu, ha d'adonar-se que necessita múscul per desenvolupar les seves activitats i ha de proporcionar-l'hi. Caldria un pla estratègic de professionalització o d'enfortiment dels ateneus que impliqui posar a l'abast de les entitats recursos perquè perfils com els gestors culturals poguessin treballar-hi, tot contribuint al fet que aquest teixit no només es preservi, sinó que creixi més obert i connectat.

MB: A més, el fet de ser un soci actiu és el que et fa ser compromès amb la societat. Els ateneus formem ciutadans compromesos.

MO: Ens cal també el convenciment que amb la nostra feina altruista, juntament amb un cert nivell de professionalització, fem una aportació molt positiva a la societat i podem esdevenir col·laboradors de l'Administració, no màquines de xuclar subvencions.

MB: A més, ens adaptem més ràpidament als canvis perquè gestionem des de baix.

MO: Amb la professionalització també generem llocs de treball.

A tall de resum: pros i contres de la professionalització.

MO: La professionalització ens fa ser molt més competitius, però la clau és l'equilibri entre un equip professional i l'equip directiu de les juntes. Cal dir, però, que no és el mateix un ateneu gran, que es pot permetre unes estructures professionals, o un de petit a qui l'autogestió ja li pot funcionar.

XQ: La professionalització no és que sigui necessària, és imprescindible. Una altra cosa és l'abast d'aquesta professionalització en cada organització, que depèn de molts factors, però no puc imaginar un ateneu sense cap tipus de professionalització.

JF: Comparteixo el fet que hem de potenciar la professionalització, sent capaços de definir si ens cal el 100% o només en determinades àrees. D'altra banda, que les juntes representin i preservin l'esperit de l'ateneu és absolutament imprescindible.

MB: La professionalització, per a les coses bones i per a les coses dolentes, treu pressió al voluntari pel que fa a la gestió, a la planificació... El risc és que desaparegui i acabi convertint-se només en consumidor.

Xavier Quinquillà:

“Uns àmbits on considero necessària la professionalització és en la comunicació i en la gestió del voluntariat”

IMMA FERNÁNDEZ
Crítica teatral

Deixin pas als acròbates

«En aquesta edició del Grec, el públic ha descobert el circ», es congratulava el director del festival, Francesc Casadesús, amb les dades a la mà. Els fantàstics acròbates de *The Pulse* van ser l'espectacle més vist i la disciplina del circ va aconseguir una ocupació del 95%. La gent vol cabrioles, emoció, sorpresa, fantasia, però la més arriscada de les arts topa amb el mur infranquejable d'uns teatres que li tanquen les portes. Alguns entren de puntetes a sales com el Lliure (on Baró d'Evel sempre arrasa), el TNC i algunes altres, però la seva presència a la cartellera és anecdòtica.

El «major espectacle del món» està injustament tractat. Per sobreviure s'ha vist obligat a abandonar el seu hàbitat natural, la carpa, i evolucionar cap a un circ contemporani més íntim, obert a la fusió amb altres disciplines. Però, tot i això, aquest preciós i mestís «aneguet lleig» de les arts continua patint el rebuig de programadors. La carrera d'obstacles per arribar als espectadors deixa molts artistes i projectes pel camí. I no hi ha raons per ignorar aquest públic massiu, sense limitacions d'edat ni idiomàtiques, que vol veure el «més difícil encara».

La ciutadania demana, a més, rialles: el millor antídoto davant d'aquests temps convulsos de bombes i desànim, que se sumen als efectes posttraumàtics de la pandèmia. Urgeix riure i evadir-se, i urgeix posar en valor el meravellós llenguatge del clown. I no només per Nadal, com la moda del Pare Noel. Amb el seu poder catàrtic, alliberador, resulten una medicina infal·lible i són moltes les *troupe*s que s'han agafat a l'humor per capejar l'huracà de tragèdies. Humor, però també denúncia i emocions, com les de Pepa Planas a *Paradís pintat*, parlant dels cadàvers sota la Mediterrània, la refugiada *Ama* de La Baldufa, o Los Galindos, traient hilarant punta a la parcialitat judicial en *MDR (Mort de riure)*.

El circ, a més de divertir i sorprendre, té moltes històries per explicar. Deixeu-lo entrar.

ENTR'ACTE

Revista d'arts escèniques i audiovisuals

Edició en paper i també a l'iQuiosc

Subscriu-t'hi per donar suport a l'escena, l'audiovisual i la cultura en català

Premi a la Millor Revista 2022

aadpc

Associació d'Actors, Actrius, Directors i Directores Professionals de Catalunya

www.entreacte.cat

Pere Baltà

Director del Servei de Promoció Cultural de la Generalitat els anys 1980-1985, promotor de la creació de la Federació d'Ateneus

LA XARXA D'ATENEUS DE CATALUNYA, MODEL UNIVERSALMENT SINGULAR D'ACCIÓ CULTURAL

«Es consideraven ateneus les entitats que contribuïen a crear, acollir i difondre cultura; ajudar a l'esbarjo creatiu i a l'educació activa; i buscar la formació i promoció cultural no elitista»

Quan a finals del 1980 vaig assumir la direcció del Servei de Promoció Cultural, designat pel conseller Max Cahner, em vaig trobar amb la inexistència d'informació sobre la realitat cultural que assumia la Generalitat de Catalunya. L'Estat ens traspassava oficines i mobles, però als arxius no hi havia res. L'activisme cultural només els interessava des del control polític de la cultura.

A mesura que anava configurant l'equip de col·laboradors, sorgia la dificultat d'ubicar-los. La seu del departament al Palau March era víctima d'una plaga de termites que alentia les incorporacions. Al mateix temps que entrevistava possibles col·laboradors, parlava amb la gent de les associacions i recorria el territori, tot preparant un pla d'actuació. Coneixia la importància de la planificació; el meu currículum acreditava dues dècades de gestió cultural i, des d'aquella experiència, sabia que la solitud obligava a pensar. Així vaig redactar el pla entre novembre de 1980 i gener de 1981.

L'anàlisi de no pocs documents generats per la resistència cultural, com va ser el cas de l'àmbit de folklore del Congrés de Cultura Catalana, presidit per l'admirada Maria Aurèlia Campmany, acordà promoure un congrés específic. Així va ser com vaig plantejar el I Congrés de Cultura Tradicional i Popular.

La mateixa recerca arxivística aportà la dada que el 1911 i el 1913 s'havien celebrat congressos d'ateneus a les ciutats de Reus i Vilanova i la Geltrú. El fet que en el segon s'hagués produït una forta confrontació entre l'ensenyament laic i el confessional va impedir la celebració del que s'havia previst per dos anys després a Barcelona. Els esdeveniments polítics posteriors havien ajornat la proposta definitivament.

Per tant, existia un cert mandat per a una tercera convocatòria. Per tal de complir aquell compromís, com a pròleg del ja referit pla de dinamització, va ser convocada una gran trobada amb el nom de Jornades d'Estudi de la Problemàtica Cultural, que volia ser un pont entre l'associacionisme i les administracions públiques, a celebrar una setmana abans del Congrés de Cultura Tradicional i Popular, convocat de l'11 al 13 de desembre de 1981, al Palau de Congressos

de la Fira de Barcelona. Aquelles Jornades van ser l'ocasió de reunir alguns ateneus de l'Hospitalet i el Baix Llobregat, que ja s'havien trobat abans, amb l'objectiu de promoure el tercer Congrés d'Ateneus. La presència a les Jornades del president del Centre de Lectura de Reus, Xavier Amorós, va facilitar que s'afegís a la proposta que fos Reus la seu del tercer congrés.

Afortunadament, la iniciativa arribava ja finalitzada una enquesta a tots els regidors de cultura dels ajuntaments. En aquell moment ja havíem localitzat la totalitat d'associacions, a les que vam remetre una nova enquesta específica i —seguint els criteris debatuts a les Jornades d'Estudi—, una consulta respecte a si es consideraven ateneus, a partir d'aquesta definició:

Crear, acollir i difondre cultura. Ajudar a l'esbarjo creatiu i a l'educació activa. Buscar la formació i promoció cultural no elitista. Promoure el debat intel·lectual i l'acció científica, literària i artística. I que tenen una orientació ciutadana democràtica i de defensa dels drets humans.

Van ser 428 les associacions que es van manifestar d'acord. En algunes constava la condició d'ateneu en el seu nom oficial registrat, però en general hi havia una gran diversitat: casal, foment, centre, aliança, avenç, casino, agrupació, patronat, esbart, cercle, còrnel, unió, societat... Força corals i orfeons s'identificaven amb la definició i tenien les clàssiques estructures d'un ateneu. També apareixien cooperatives agrícoles, industrials i de consum, que, amb part dels seus beneficis socials, havien creat una societat ateneística. Des d'una altra dimensió, les conques del Ter i el Llobregat havien promogut una varietat d'ateneus en el si de nombroses colònies industrials. Fins i tot algunes societats excursionistes havien obert els seus locals a la pluralitat cultural esdevenint ateneus, com havien fet algunes societats musicals de les Terres de l'Ebre.

Partint del fet que el Comú de Particulars de la Poble de Segur —degà dels ateneus de Catalunya i de l'Estat— neix d'una revolta contra un monopoli del caciquisme, hem de plantejar-nos com van néixer els altres corrents associatius que van esdevenir ateneus.

No pocs van sorgir de la rebel·lia i d'aquells cafès que, en mans de particulars, feien les funcions de casinos culturals recreatives.

A moltes tavernes i cafès hi va arribar la Il·lustració de la mà d'una figura excepcional: Josep Anselm Clavé, que va entendre, a mitjan segle XIX, que el cant coral —una de les branques de la Il·lustració, juntament amb les bandes de música, les agrupacions dramàtiques, la premsa i els ateneus enciclopèdics— era un instrument eficaç per promoure la instrucció de les classes populars. Moltes de les societats corals que van néixer entorn les taules dels cafès van acabar sent societats, assumint la Il·lustració.

Aquella proposta inicial, que era tot un model de convivència interclassista, va sintonitzar amb la manera de ser del conjunt dels catalans, mentre els «casinos dels senyors» —inspirats en els clubs socials britànics— es quedaven tancats en l'elitisme. La burgesia va quedar bocabadada veient com els seus assalariats aixecaven equipaments espectaculars, molts d'ells inspirats pel modernisme.

Quan es van celebrar els dos primers congressos, els ateneus ja eren una gran força generada per la Il·lustració. Enfront d'ella, l'Església, sent papa Lleó XIII el 1898, va publicar l'encíclica *Rerum Novarum*, cridant els catòlics al compromís social. Van néixer patronats obrers, ateneus confessionals; inicial refugi de les classes mitjanes, per la dicotomia religió-burgesia, que fou una realitat alterada en el franquisme tardà, quan van acollir la lluita per la democràcia i la identitat nacional.

Moltes d'aquelles entitats assumien la condició de centres morals catòlics, quasi sempre omplint el buit dels casinos dels propietaris industrials, comercials o agrícoles, confrontats amb els ateneus interclassistes i els ateneus populars, aquests quasi sempre de caràcter llibertari (causa que no superessin la Guerra Civil). S'havien emmirallat en el prestigi de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, historiat pel professor Pere Solà, de la mateixa manera que els ateneus interclassistes —el model que ha perdurat a casa nostra— semblen emmirallar-se en l'Ateneu Barcelonès, sense oblidar que el Casino Menestral de Figueres, l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, el Centre de Lectura de Reus..., entre

«No pocs ateneus van sorgir de la rebel·lia i d'aquells cafès de particulars que feien les funcions de casinos culturals i recreatius»

d'altres, són el model més acceptat arreu del territori.

Més de dos centenars dels 428 d'ateneus inventariats al meu Informe *Els ateneus històrics de Catalunya* (1999) van passar el 1939 per les comissions de depuració política, amb l'arribada dels nacionals a cada poble o ciutat. La resta foren creats després en ple franquisme, quasi sempre ocupant l'espai de societats desaparegudes a causa de la Guerra Civil. Tota una demostració que es tracta d'un model singular de convivència assumit popularment.

L'arribada de la democràcia va possibilitar la superació d'antigues discrepàncies, com va quedar patent en el tercer congrés celebrat a Reus, que generà la Federació d'Ateneus de Catalunya, i en les quatre dècades de funcionament d'aquesta institució —amb diversos congressos— s'han realitzat multitud d'accions dirigides a conservar una insòlita xarxa d'equipaments culturals que s'hauria de plantejar per ser reconeguda per la Unesco. La FAC ha federat la meitat dels ateneus que vaig inventariar i estudiar ja fa un quart de segle. Molts altres estan federats d'acord amb la seva activitat principal. Avui, la Federació d'Ateneus de Catalunya coordina una de les xarxes d'equipaments més importants del món. No estic segur de si Catalunya i les seves institucions en són prou conscients. Potser cal seguir treballant en la línia de donar valor a un patrimoni que el poble català ha aixecat, constituint un model de gestió pública universalment exemplar, que hauria de ser reconegut.

«La Federació d'Ateneus aglutina una insòlita xarxa d'equipaments culturals que s'hauria de plantejar per ser reconeguda per la Unesco»

EL PRESIDENT DE LA GENERALITAT REP LA JUNTA DIRECTIVA DE LA FEDERACIÓ D'ATENEUS

El president de la Generalitat de Catalunya, Pere Aragonès, va rebre la Junta Directiva de la Federació d'Ateneus el passat 9 d'octubre, amb motiu del 40è aniversari. A la trobada, Pep Morella, president de la FAC, va agrair l'amabilitat i l'interès del president de la Generalitat, i va destacar «la rellevància del fet que tenim un president que és coneixedor del teixit associatiu i que sap molt bé què representa el món ateneista». Per la seva part, Pere Aragonès va posar en valor la «gran tasca» que fan tots els ateneus, casals i centres d'arreu del país, que treballen per la cultura i pel lleure. El president va fer una valoració «molt positiva» de la reunió i va recordar també la seva vinculació personal amb un dels ateneus federats: el Centre Cultural i Recreatiu de Pineda de Mar.

Foto: Arnau Carbonell

ELEMENTS PER A LA MEMÒRIA DELS ATENEUS ESPOLIATS

Des d'aquesta tardor, nou ateneus compten amb un element informatiu personalitzat, editat per la FAC, que explica la història de l'espoli que van patir durant el règim franquista. Aquests elements es van presentar en un acte el passat 1 d'octubre al Centre Cultural i Recreatiu de Can Cartró, entitat federada que està lluitant per recuperar el seu edifici històric.

LA FAC ES FA CÀRREC DE LA GESTIÓ DE LA RODA

Des d'aquest estiu, la Federació d'Ateneus és responsable de la gestió de La Fundació La Roda, en substitució de l'anterior patronat, que no podia fer front als compromisos econòmics de subsistència de l'entitat. La Roda és una entitat històrica amb un important rerefons social, que ha esdevingut referent en la programació d'espectacles per a infants i joves.

Foto: DGC Fotografia

ÈXIT DE LA 1A MOSTRA «RECONNECTEM-NOS»

El 5 de novembre, es va celebrar la mostra «Reconnectem-nos», sobre les històries de superació de sis persones que pateixen solitud no volguda, amb més de 150 persones assistents i la participació de grups artístics dels Amics de les Arts i Joventuts Musicals de Terrassa, l'Ateneu Adrianenc, el Casal de Vilafranca, el Casino de Calaf, el Coro de Sentmenat i l'Orfeó Lleidatà.

Pere Aragonès

Entrevista al president de la Generalitat de Catalunya

«LA GRAN CONTRIBUCIÓ HISTÒRICA DELS ATENEUS HA ESTAT DEMOCRATITZAR L'ACCÉS A LA CULTURA»

El president és un bon coneixedor del teixit associatiu i sap de primera mà què representa el món ateneista, ja que ha tingut una vinculació directa amb el Centre Cultural i Recreatiu de Pineda de Mar. Afirmar que el proper pressupost de la Generalitat reflectirà el compromís del Govern per la cultura.

Text: Víctor Porres Fotografia: Arnau Carbonell

Quina és la seva relació amb el Centre Cultural i Recreatiu de Pineda de Mar?

Hi vaig participar fent teatre amateur. També hi vaig fer *Els Pastorets* de Folch i Torres durant molts anys, i altres obres. I també hi ha una vinculació familiar, la meua dona ha estat i està molt activa en el Centre Cultural. De fet, quan estava embarassada de la meua filla, participava en una obra de teatre. Suposo que per això ha sortit moguda i li agrada ballar.

Quin balanç fa d'aquests dos primers anys com a president de la Generalitat?

En termes globals, hem treballat perquè el país avancés en l'àmbit econòmic i en l'àmbit social. També des del punt de vista polític, apostant per recuperar drets i llibertats, individuals i col·lectius, a través de la negociació. Però també hem fet una clara aposta per una política cultural ambiciosa. Crec que en aquest govern la cultura ha deixat de ser l'última prioritat i ha passat a ser una de les primeres. Acabarem la legislatura amb un pressupost a l'àmbit de Cultura que multiplica el que ens havíem trobat. I crec que això és molt positiu perquè dona continuïtat i estabilitat a molts projectes des de l'àmbit creatiu, des de l'àmbit de la promoció de la cultura, des de la gestió dels equipaments, des de la part formativa...

Quins són els objectius dins de l'àmbit de Cultura que li agradaria haver assolit al final del mandat?

Ens hem marcat un objectiu en tot l'àmbit audiovisual. És molt important poder tenir una oferta en català. Perquè la indústria audiovisual avui és l'aparador d'una cultura cap al món. I també dona recorregut a moltíssimes persones vinculades al món de la cultura que participen en altres àmbits, com les arts escèniques. Ajuda a projectar la nostra manera d'entendre el món a través de continguts generats al país. Això seria potser el mascaró de proa, però també era molt important estabilitzar el món de la cultura. Els seus professionals han estat molt de temps en unes condicions molt precàries i no hi havia una continuïtat. Quan es podien destinar recursos es destinaven, i ja no sabies quan es podria tornar a fer. Aquesta continuïtat, aquesta seguretat, permet que aquests projectes puguin seguir i en puguin emergir molts més.

Creu que arribarem al 2% del pressupost de Cultura per al 2024?

Al 2% hi arribarem. Treballarem per poder-hi arribar ben aviat. Dependrà de la conjuntura econòmica, però el

meu compromís és que en el proper pressupost de la Generalitat de Catalunya tornarà a haver-hi un increment important del percentatge que es dedica a l'àmbit de Cultura.

Quins valors pensa que hauria de reforçar la futura Llei de Drets Culturals?

Sobretot, garantir l'accés a la cultura de tota la població. Tenim una societat que està protagonitzant grans canvis. El canvi tecnològic, amb la digitalització de les nostres vides, i també de la nostra relació amb la cultura. També hi ha un canvi demogràfic, perquè s'està transformant la nostra societat. La Llei de Drets Culturals ha de permetre l'equitat en l'accés a la cultura, per facilitar la cohesió social del país en l'àmbit de la cultura. De fet, crec que els ateneus han fet una tasca insubstituïble, incorporant moltíssima gent que acabava d'arribar a la societat catalana a través de la cultura. Crec que la gran contribució històrica dels ateneus al nostre país ha estat democratitzar l'accés a la cultura. El primer contacte de molts de nosaltres amb obres artístiques de la cultura europea i universal ha estat a través dels ateneus. Ja sigui amb el teatre, la música o en l'àmbit de la formació i, per tant, crec que aquesta tasca ha estat molt positiva.

Quin paper creu que haurien de jugar els ateneus en els propers anys?

Tornem a estar en un moment de canvi molt profund en la societat catalana. Avui a Catalunya es parlen més de cent quaranta llengües diferents. I tenim una societat que és la més diversa en orígens i en cultures d'origen que hi ha hagut mai a la història de Catalunya. Fa uns anys dèiem que érem sis milions, però aquest any el tancarem amb vuit milions de catalans. I, de la mateixa manera que en altres moments de la història els ateneus han estat aquest element clau d'empoderament ciutadà, de democratització de l'accés a la cultura i de cohesió social —perquè crea comunitat, crea vincles entre les persones—, ara ho han de tornar a ser i, per tant, són una peça fonamental.

Llegeix l'entrevista sencera aquí:

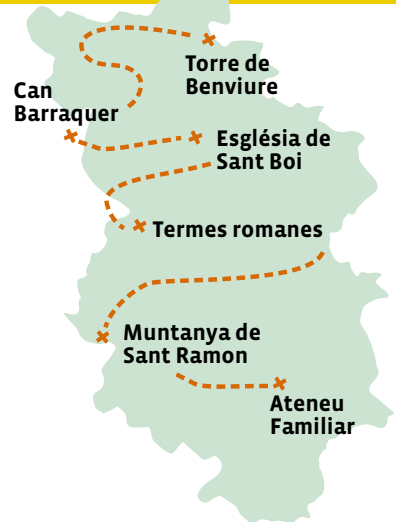
Text: Glòria Prunés

EL BAIX LLOBREGAT... DONA PER MOLT!

La Colònia Güell, les coves de Collbató, els Set Balcons de Montserrat i els Espais Naturals del Delta del Llobregat són propostes «imprescindibles» del Baix Llobregat, però no les úniques. Si parlem de gastronomia, destaca el col·lectiu Sabors de l’Horta, amb una cuina amb producte fresc del Parc Agrari de les mans de cuiners i cuineres de la comarca. Si afegim la resta d’oferta cultural i natural, descobrirem el Baix Llobregat de moltes maneres.

Sant Boi de Llobregat

Comencem la nostra ruta a Sant Boi de Llobregat, on, si no disposem de vehicle particular, s’arriba amb FGC, amb tren o amb bus. Passejar pels seus carrers ja és un atractiu en si mateix, però, a més, tenim l’oportunitat de descobrir indrets com ara la **torre de defensa medieval de Benviure**; **Can Barraquer**, seu central del Museu de Sant Boi, i casa pairal on Rafael Casanova va viure els darrers anys de la seva vida; **l’església de Sant Boi**, on hi ha el seu sepulcre; i les **termes romanes**. Per als amants de la natura, es pot pujar a peu a la **mntanya de Sant Ramon**.

DESTACATS

Ateneu Familiar, ateneu solidari. Constituït l’any 1913, l’Ateneu principal es troba al carrer la Pau, 2, on hi ha les sales d’activitats i el gran teatre. Al carrer Frederic Mistral, 2, (uns 100 metres més amunt), s’ubica La Pista, mirador que acull l’hostatge per als minyons escolta, una ONG que treballa pels refugiats **«i altres entitats que fan batejar dia a dia l’Ateneu»**, ens explica Ramon Barau Requena, de l’Àrea de Cultura, Igualtat i Sostenibilitat. L’activitat a l’Ateneu està més viva que mai amb classes de teatre, projeccions de cinema, balls de saló llatins i estàndard, zumba, gimnàstica... entre altres. Presidit per Jaume Sans Comardon, l’Ateneu promou l’equitat, la igualtat i la justícia social. Barau comenta que **«el nostre ateneu és solidari amb grups i entitats residents o temporals, la solidaritat i treballar de forma activa pel bé comú és part intrínseca de la nostra filosofia, tot plegat amb transparència i humilitat per teixir confiances i activar voluntats d’acció participativa»**. <http://www.ateneufamiliar.org/>

Festes gastronòmiques. El desembre té lloc la Fira de la Puríssima i, el març, Sant Boi celebra el Mes de la Carxofa.

Santa Coloma de Cervelló

Seguint el camí del riu o bé el traçat urbà, des de Sant Boi de Llobregat arribem a Santa Coloma de Cervelló. Si no, amb els FGC s’hi arriba en un tres i no res. Aquesta població ha estat habitada des de fa segles i així ho palesen la ceràmica ibera, les **torres de guaita del Castellnou de Cervelló**, la **Torre Salvana** o l’absis romànic de la primitiva **església de Santa Coloma de Cervelló**.

Colònia Güell

No podem acabar la ruta sense visitar aquest «museu» modernista a l’aire lliure, on no només descobrim la **Cripta** de l’església dissenyada per Gaudí, Patrimoni Mundial per la Unesco, també és un viatge en el temps. Aquest conjunt històric, bé cultural d’interès nacional, és parada obligada. En el seu **Centre d’Interpretació** es pot visitar una exposició permanent sobre la Colònia i l’obra de Gaudí.

DESTACATS

Inclusió, diversitat i col·laboració. La Societat Recreativa de Santa Coloma de Cervelló ha estat un element clau de la vida cultural i social del municipi durant dècades. Tot i que actualment està tancat per obres de renovació, la seva presidenta, Luz Maria Mostacero Mera, assegura que **«tenim una rica història i un futur prometedor. El nostre ateneu ha estat un espai de trobada i convivència per a la comunitat, amb cinema, teatre, balls de saló, exposicions artístiques i moltes altres propostes culturals»**. Mostacero afirma que **«estem emocionats per assolir els reptes que se’ns presenten en el futur i per continuar sent un referent cultural i social a Santa Coloma de Cervelló. Amb la pròxima reobertura, tenim l’objectiu d’expandir els valors que sempre hem defensat —inclusió, diversitat i col·laboració— i oferir encara més oportunitats a la nostra comunitat»**. Instagram: societat-recreativa_sorec

Festa de la Cirera i l’Agricultura. A finals del mes de maig, Santa Coloma de Cervelló acull aquest esdeveniment protagonitzat pel seu producte agrari per excel·lència, que inclou una mostra de cireres i activitats relacionades amb el món agrari, de comerç i d’entitats del municipi.

DESTACATS

L’Ateneu de la Colònia. L’Emma Ludeña Hernández, membre de la comissió de Cultura i de la Junta de l’Ateneu Unió, presidit per Aleix Font, explica que **«creat l’any 1892, el nostre ateneu té una antiguitat que el fa únic, a més, és un referent de la cultura catalana, on any rere any mantenim tradicions populars com les nades i celebrem de manera destacada dates as-senyalades com la Diada de Catalunya, entre d’altres»**. Pel que fa a les activitats, el ventall va des de la Coral Salvana, ballar country, fer teatre i ara, **«engegant un grup de balls tradicionals»**. L’Ateneu Unió és un dels principals centres dinamitzadors de la vida cultural i social de la Colònia Güell i el seu bar restaurant, punt de trobada imprescindible. <http://ateneucolonia.blogspot.com/>

Festa del Modernisme. Recreació teatral als carrers d’escenes de la vida quotidiana de la Colònia Güell d’ara fa cent anys. Aquesta recreació és tractada amb **un context festiu** i se situa en el marc incomparable de l’arquitectura modernista de la colònia tèxtil, una de les més grans de Catalunya. És una festa on els veïns es vesteixen amb roba d’època recreant l’ambient i fets dels primers anys de la Colònia, a principis del segle XX.

ALGUNES RECOMANACIONS.

Ens fem una selfie/foto?	Amb els més petits	No marxis sense fer un vermut a...
► Sant Boi: Ermita de Sant Ramon. ► Santa Coloma de Cervelló: La plaça principal del poble, on es troba la Societat Recreativa. ► Colònia Güell: Ca l’Ordal i la Cripta..	► Sant Boi: El parc de la Muntanyeta, bon lloc per anar en família. ► Santa Coloma de Cervelló: Els parcs de plaça de les Vinyes i Can Llac. ► Colònia Güell: La Fira del Modernisme, sens dubte.	► Sant Boi: Restaurants La Marimorena i Kiwi . ► Santa Coloma de Cervelló: The Garrison Bar, de la Societat Recreativa, ambientat en la sèrie <i>Peaky Blinders</i>. ► Colònia Güell: Restaurant El Capritx.

Més detalls de la ruta i enllaços d’interès:

Irene Serra

Responsable de lleure al GEiEG

VIVINT EL LLEURE AMB PAPALLONES A LA PANXA

Text: **Víctor Porres**

Fotografies: **Eric Tafalla**

Irene Serra pensa que, de la mateixa manera que els nens aprenen moltes coses dels adults, els grans podem rebre també lliçons dels més petits. Ella va començar treballant de molt joveneta al GEiEG com a ajudant de monitor de l'escola esportiva i ara és la màxima responsable de lleure del Grup, després de passar per tots els escalafons, des de monitora a coordinadora de monitors i, posteriorment, encarregada de l'escola esportiva. No s'imaginava treballant a l'entitat durant tants anys, però diu que al GEiEG tens possibilitats de fer coses diferents i et sents motivat, perquè donen suport a les teves idees.

Treballadora compromesa amb la feina, organitzada i molt responsable, alguns companys defineixen irònicament la Irene Serra com una «piconadora», una màquina de precisió incansable amb les idees molt clares i a la qual costa seguir-li el ritme. Pel seu caràcter decidit i la seva capacitat per dirigir equips, però també per la seva amabilitat i consciència social, seria la persona a qui tots els nàufrags escollirien indiscutiblement com a líder si s'haguessin de buscar la vida en una illa deserta.

Natural de Salt, el seu primer contacte amb el GEiEG va ser als 13 anys, quan jugava a bàsquet al centre, on el seu pare era entrenador. D'aquella època, recorda que era un club molt gran i que totes les amigues li parlaven amb entusiasme dels casals que organitzava l'entitat. Més tard, va passar uns quants anys sent cap escolta a Salt durant el curs escolar i monitora dels casals del Grup a l'estiu.

Quan estava a Batxillerat, el test d'orientació acadèmica li recomanava tres sortides professionals: guionista, mestra o treballadora en una ONG. En certa manera, les ha acabat ajuntant totes en la seva actual feina, on ha sabut crear un mètode per formar els més petits en valors treballant en una entitat sense ànim de lucre. Tot i això, a la universitat es va decantar per estudiar Filologia, però,

una mica intrusa, perquè pensava que, en un centre especialitzat com aquest, ella podia aportar poc des del vessant estrictament esportiu, però va entendre de seguida que del que es tractava era d'utilitzar el joc com a eina per educar, per transmetre valors i, per això, no calia ser una experta en esports, sinó tenir interès i experiència formant en el lleure. Així que es va centrar en els nens més petits i va desenvolupar un projecte a partir de la intuïció: «els nens a aquesta edat són molt bàsics i sobretot volen jugar, de manera que podia aprofitar la seva inèrcia a no parar quiets per fer-los moure i, alhora, educar-los».

El que més li agradava d'aquesta feina era veure l'extraordinària evolució que fan els nens en la primera infància. Li fascinava la manera en què un xiquet va adquirint coneixements i habilitats, i com ella podia incidir-hi. Això la va motivar a idear jocs que permetessin treballar els aspectes que calia ensenyar, sovint a través de la imaginació, des d'aprendre a sumar fins a distingir els colors en anglès.

Actualment, entre altres funcions dins del GEiEG, dirigeix i coordina, del principi al final, totes les activitats de lleure i els campus esportius. Des de la difusió, fins a la selecció de personal, l'execució i l'avaluació posterior amb les famílies, els coordinadors i els monitors.

Per portar-ho a terme, és molt exigent amb si mateixa i amb els altres. El seu alt nivell de responsabilitat provoca que senti insatisfacció si les coses no surten com esperava, tot i que, amb el temps, ha desenvolupat una alta tolerància a la frustració. Per una altra banda, abans de cada activitat, tot i haver-ho planificat a fons durant molt temps, sent que té papallones a la panxa, i això és el que la fa ser conscient que es pren seriosament la seva feina, que hi posa tots els sentits. I és el que demana també als monitors, que treballin amb consciència, que s'ho poden passar bé, però no s'han de relaxar.

Superar incidents i moments de tensió a la feina l'ha ajudat a aprendre a respirar, a relativitzar la gravetat de les coses. En canvi, un aspecte amb què es veu obligada a conviure, com si estigués posseïda per l'esperit de la Marie Kondo, és la seva mania per l'ordre. «Els monitors tremolen quan entro a la sala de material», explica entre rialles. I és que, segons ella, l'harmonia ens fa treballar millor.

quan va acabar la carrera, es va adonar que la seva passió per formar era tan forta que no podia passar-se la vida ensenyant pronoms febles. Així que va decidir tornar a treballar sobre el terreny que més la motiva: l'educació en el lleure.

En el moment que al GEiEG li van encarregar responsabilitzar-se de l'escola esportiva, es va sentir

Elisenda Pineda

Entrevista a la presentadora i actriu a l'Espai Amistat de Premià de Mar

«PASSEN COSES MOLT MAQUES A UN ATENEU. DE FET, HI TROBES UNA FAMÍLIA»

Text i fotografia: **Andrea Ramos**

L'hem coneguda fent humor als teatres, a la ràdio i a la TV, però va començar a relacionar-se amb el món cultural a l'Amistat Obrera de Premià de Mar, des de ben petita. Ara diu que es vol posar seriosa...

Què significa per a tu l'Espai Amistat de Premià de Mar?

Per mi això és el centre neuràlgic de carregar piles, i ho ha estat tota la vida. El carrer del Nord és el carrer de casa del meu pare i el carrer de l'Eixample és on va néixer la meva mare. Aquests dos carrers conflueixen a l'Amistat Obrera. És important per mi perquè hi he tingut vinculació des de ben petita. També m'hi empeny molt saber que el meu avi, Enric Pineda, va fer molta vida a l'Amistat. Venia cada dia a jugar a dominó, sobretot a la postguerra. Molta gent d'ideologia republicana, com ell, trobaven un refugi i compartien un silenci després de la guerra.

Avui dia, veient-ho tot amb perspectiva, què diries que aporta formar part d'un espai com aquest?

Jo crec que l'ateneu és un refugi, és el que va trobar el meu avi aquí. Ha estat un refugi ideològic, cultural i una manera de mostrar-se davant d'un cercle social. No és el mateix la gent que anava a l'Amistat, que la gent que anava al Patronat. Era mostrar-se a la resta

del veïnat i dir: jo soc d'aquests. I de fet, el que crec que li falta a l'Amistat ara mateix és la implicació de la gent del poble. En l'àmbit musical hi ha molta moguda, però potser jo trobaria a faltar un grup de teatre amateur potent, per exemple.

Dius que no era el mateix ser de l'Amistat, que ser del Patronat. Aquest debat també el teníeu a casa?

Potser no un debat intern com a tal, però sí que és veritat que el Patronat Social Premianenc era una institució molt lligada a l'Església. Aleshores, la meva família materna hi havia tingut molta vinculació. El meu pare era de l'Amistat, la meva mare era del Patronat i jo vaig fer coses als dos llocs.

Tenint en compte la teva experiència, aconsellaries els joves a participar de les activitats dels ateneus?

Sí, totalment. Passen coses molt maques quan estàs a un ateneu. De fet, hi trobes una família, és inevitable. Per mi, Nadal sense *Els Pastorets* és com si m'haguessin tallat un braç. Se'm trenca el cor cada cop que és Nadal, veig que fan *Els Pastorets* i jo no soc a l'escenari. És l'arrel, és qui ets.

També vas començar a col·laborar d'alguna manera amb mitjans locals com Ràdio Premià de Mar i Maresme Televisió. Aquí et comença a picar el cuquet?

No, en absolut. De fet, jo volia ser actriu. A mi el cuquet de veritat em pica amb el teatre. Però

la meva millor amiga, la Marta, un dia em va dir que havia sentit que feien un càsting. Hi vaig anar i el càsting me'l va fer el Xavi Canalias. I aquí va començar tot, al programa *Zona Urbana* d'Urbe TV. De fet, el primer dia que vaig arribar, hi havia un ram de flors enorme. Quan vaig obrir la targeta, posava: «Que sigui el primer dia d'una llarga carrera. Marta Nadal». Era de la meva millor amiga, la que em va trucar perquè faltava gent a *Els Pastorets*. És una persona que sempre m'ha dit per on aniré, sempre ha encertat i sempre li he fet cas.

I actualment, com estàs?

Bé, en plenitud absoluta. Em sento molt bé i molt a gust amb el que faig. Tinc la gran sort de fer-ho amb gent molt bona. És un moment dolç.

Et planteges projectes futurs?

Al calaix sempre hi ha idees. L'Albert Om em va dir un dia: «Elisenda, deixa de fer riure perquè ets més bona quan et poses seriosa». I saps què passa? Que té raó. I el que tinc al cap potser va més per aquí.

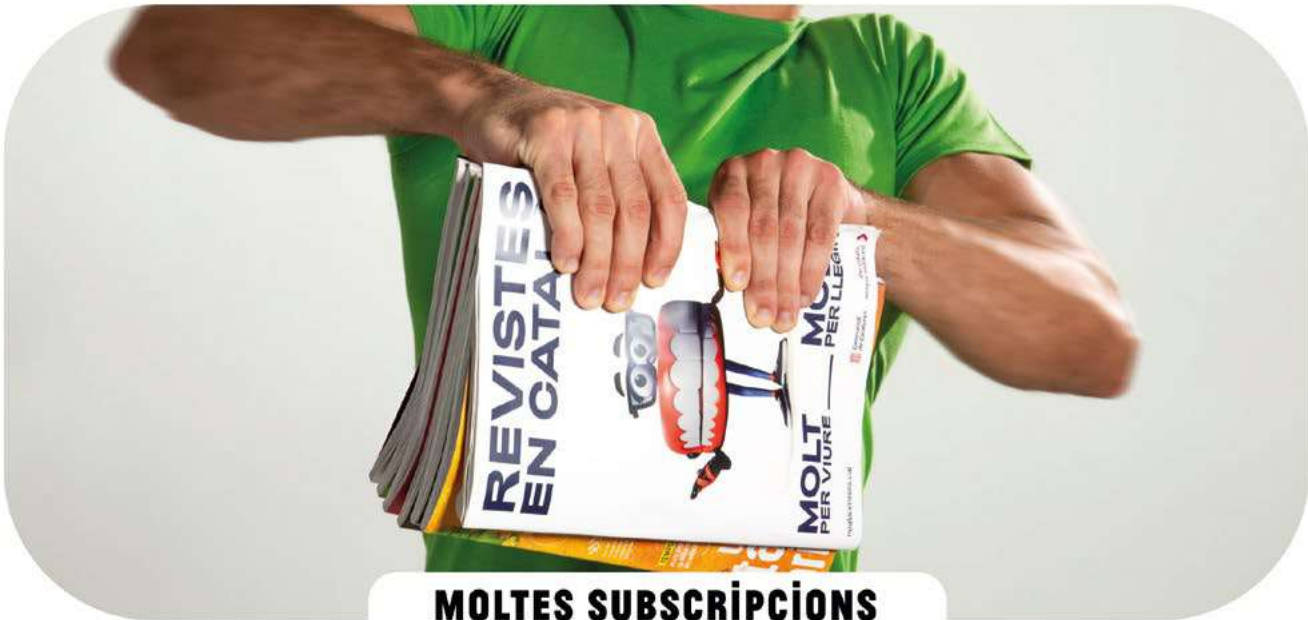
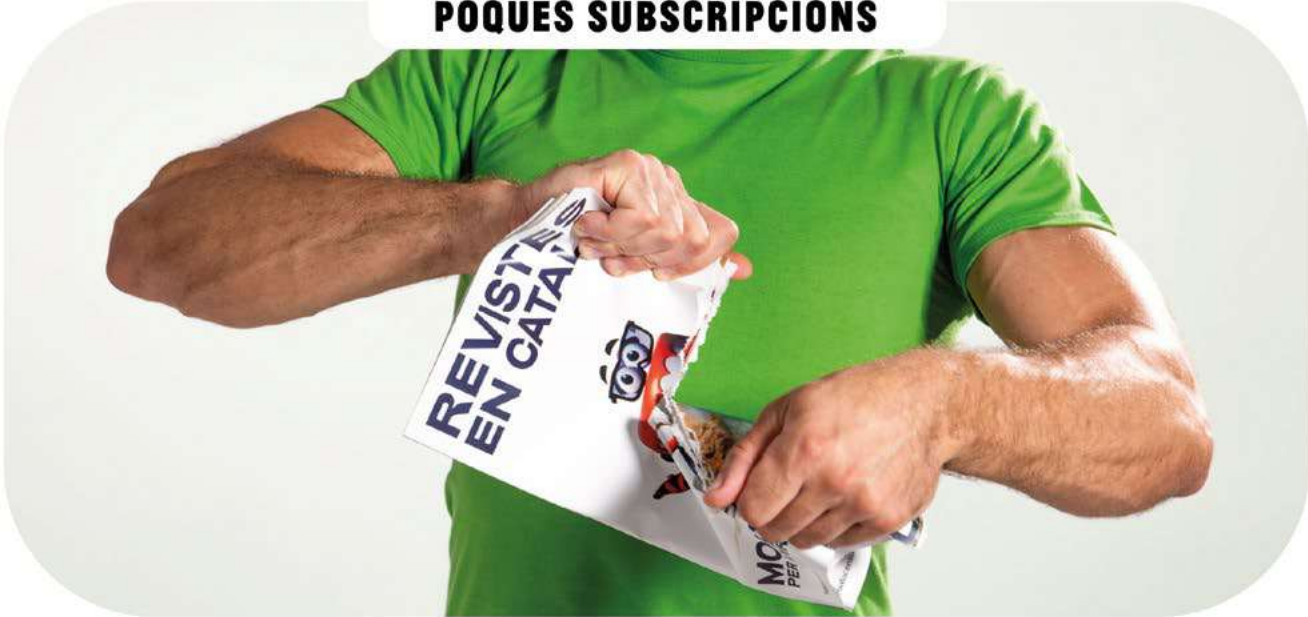
Tocarà trucar a la Marta?

Exacte, trucarem a la Marta i li preguntarem: cap on hem d'anar?

Llegeix l'entrevista sencera aquí:

POQUES SUBSCRIPCIONS

MOLTES SUBSCRIPCIONS

SOM MÉS FORTES QUE LA CENSURA

Defensem el català de les urpes de l'extrema dreta. Fes un 2x1 en revistes en català. Una subscripció per a tu i una per a una entitat dels Països Catalans.

noalacensura.cat

Gestió d'entitats

NOU PROGRAMA INFORMÀTIC

Una solució integral per
a gestionar el dia a dia
de la vostra entitat

Socis i contractes

Quotes i rebuts

Agenda i esdeveniments

Carnets digitals

Dades estadístiques

Espais

Imatges i documents

Importació i Exportació

Al núvol 24/7

Sol·licita el teu programa de gestió

gestioentitats.sifac.cat

Projecte impulsat i desenvolupat conjuntament per

